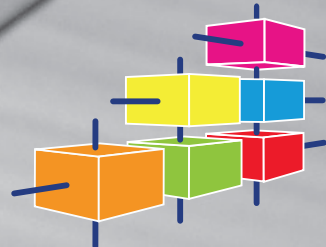

Andere Tijden

Oplossingen
uit
de praktijk

Oplossingen uit de praktijk

Inhoud

Andere schooltijden, oplossingen uit de praktijk	3
1 Drie modellen voor nieuwe schooltijden.....	4
2 De omzetting naar 940 uren per jaar	5
3 Werk- en rusttijdenregeling voor leerkrachten	8
4 De invloed op de werktijdfactoren van leerkrachten	10
5 De lunchtijd	10
6 Bekostiging van de middagpauze (bij bioritmemodel)	11
7 Kosten voor ouders voor kinderopvang bij andere tijden	12
8 De groepen 1 – 4 en langere schooldagen van 5 of 5½ uur	13
9 Flexibele schoolvakanties	14
10 Het voortraject	15
11 Samenwerking tussen school en kinderopvang	19
Bijlagen	21
1. Flexibilisering schooltijden	22
2. Wet op Primair Onderwijs	24
3. CAO PO bepalingen	24
4. Arbeidstijdenwet	28
5. Wet Medezeggenschap op Scholen	28
6. Creatief gebruik van onderwijstijd	29
7. Lunchtijd als onderwijstijd	29

Colofon

Deze uitgave is onderdeel van de serie Praktische Adviezen over Nieuwe Schooltijden, uitgebracht door het Project Andere Tijden in onderwijs en opvang.

Tekst: Jan Littink
VOS/ABB Consulting

Redactie: Anki Duin
Lucy Beker

Ontwerp en vormgeving: Afdeling Vormgeving, Assen

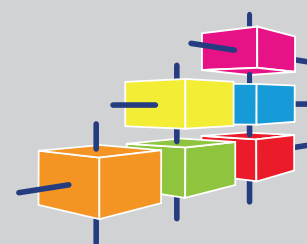
Fotografie omslag: Marla Smith Stevels

Met dank aan: Alle geraadpleegde basisscholen
Ed Buitenhek

Copyright: alle rechten voorbehouden, december 2010

www.anderetijdeninonderwijsenopvang.nl
anderetijdeninonderwijsenopvang@xs4all.nl

Van deze uitgave is een PDF beschikbaar via de site www.anderetijdeninonderwijsenopvang.nl

Andere Tijden in onderwijs en opvang

Een samenwerking van VOS/ABB, MOgroep Kinderopvang,
PO-Raad, Het Kinderopvangfonds en BOinK

Andere schooltijden, oplossingen uit de praktijk

Dit katern is een uitgave van de Initiatiefgroep Andere Tijden in onderwijs en opvang. Het is bedoeld als informatiebron voor scholen die erover denken andere schooltijden in te voeren.

De afgelopen jaren heeft de initiatiefgroep veelvuldig aandacht gevraagd voor de mogelijkheden van andere schooltijden in het basisonderwijs. We hebben het maatschappelijk debat gestimuleerd, meegewerkt aan de ontwikkeling van nieuwe schooltijdenmodellen en diverse publicaties uitgegeven, zoals de argumentenkaart en het magazine 'Andere Tijden'. Uit alle reacties blijkt dat ouders, schoolbesturen en opvangaanbieders geïnteresseerd zijn in de mogelijkheden van andere schooltijden. Ook in recente beleidsadviezen wordt de traditionele schooldag ter discussie gesteld.

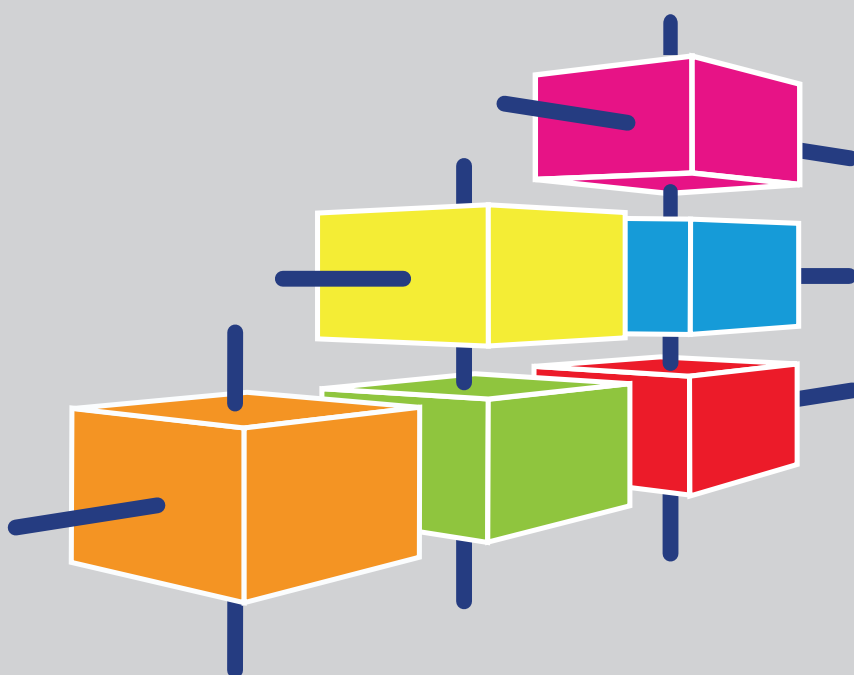
Nu deze discussie op gang is gekomen, blijkt ook dat scholen vol vragen zitten. Hoe regel je de in-

voering van andere schooltijden in de praktijk? Hoe zit het met de arbeids- en rusttijdenregeling? Wat is de invloed op de werktijdfactor? Hoe ga je om met de lunchtijd voor de kinderen? Is dit wel of geen schooltijd? In dit boekje hebben we de belangrijkste vragen gebundeld – mét de antwoorden. Die antwoorden komen voor een groot deel uit de praktijk.

De genoemde oplossingen zijn gebaseerd op de ervaringen van scholen die al zijn overgegaan op andere tijden. De meeste daarvan hebben gekozen voor het vijf-gelijke-dagenmodel, maar er zijn ook scholen die het bioritmemodel of – het meest vergaand – het 7-tot-7-model hebben ingevoerd. Waar liepen deze scholen tegenaan en wat voor oplossingen zijn er zoal bedacht? Dat vindt u in dit katern, en daarmee past deze uitgave bij een andere doelstelling van de initiatiefgroep: leren van elkaar.

Het katern heeft een praktische opzet. Per onderwerp schetsen wij de vraag, benoemen de aandachtspunten en laten we oplossingen uit de praktijk zien.

De Initiatiefgroep Andere Tijden in onderwijs en opvang is een initiatief van Het Kinderopvangfonds, de MOgroep Kinderopvang, de ouderorganisatie BOinK, de PO-Raad en VOS/ABB.

1 Drie modellen voor nieuwe schooltijden

Er zijn inmiddels drie modellen ontwikkeld voor ander schooltijden in het basisonderwijs. Hieronder kort de karakteristieken van elk model.

Het vijf-gelijke-dagenmodel

	7.30 uur	8.00 uur	12.00 uur	12.30 uur	14.00 uur	18.30 uur
maandag	VSO	Onderwijs	Pauze	Onderwijs	BSO	
dinsdag	VSO	Onderwijs	Pauze	Onderwijs	BSO	
woensdag	VSO	Onderwijs	Pauze	Onderwijs	BSO	
donderdag	VSO	Onderwijs	Pauze	Onderwijs	BSO	
vrijdag	VSO	Onderwijs	Pauze	Onderwijs	BSO	

Karakteristieken:

- vijf identieke schooldagen, van 8 tot 14 uur of van 8.30 tot 14.30 uur
- geen vrije woensdag- en vrijdagmiddag
- korte lunchpauze met leerkrachten in de klas (geen aparte overblijfsvoorziening)
- naschoolse opvang sluit elke dag direct aan op de lessen
- leerkrachten gebruiken de lange middagen voor overleg, lesvoorbereiding, bijscholing
- gaat verder dan het continuooster, dat wel de middagpauze verkort, maar vasthoudt aan begintijd en vrije woensdagmiddag

Karakteristieken:

- het leren volgt het bioritme van de kinderen, het onderwijs maakt gebruik van de momenten van maximale alertheid (10 - 12 uur voor leren en presteren en 14.30 - 16.30 voor repeteren)
- extra lange middagpauze met sport, cultuur en andere activiteiten, verzorgd door de kinderopvang of andere organisaties
- leerkrachten gebruiken de lange middagpauze voor voorbereiding, vergadering, bijscholing
- voor kinderen van werkende ouders is er na schooltijd opvang

Het bioritme-model

	7.30 uur	8.30 uur	12.00 uur	14.30 uur	16.30 uur	18.30 uur
maandag	VSO	Onderwijs	Pauze/Activiteiten	Onderwijs	BSO	
dinsdag	VSO	Onderwijs	Pauze/Activiteiten	Onderwijs	BSO	
woensdag	VSO	Onderwijs	Pauze/Activiteiten	Onderwijs	BSO	
donderdag	VSO	Onderwijs	Pauze/Activiteiten	Onderwijs	BSO	
vrijdag	VSO	Onderwijs	Pauze/Activiteiten	Onderwijs	BSO	

Karakteristieken:

- aaneengesloten programma met afwisseling in blokken met onderwijs, opvang, sport en ontspanning
- het gehele jaar open, flexibele schoolvakanties
- één aanspreekpunt voor ouders en kinderen
- geïndividualiseerd onderwijs
- eenduidig pedagogisch beleid
- één team van medewerkers vanuit verschillende disciplines
- concentratie van voorzieningen in één gebouw
- in principe een aanbod voor 0 - 12 jaar

Het 7 tot 7-model of integraal kindcentrum

	7.00 uur	19.00 uur
maandag	Onderwijs 5,5 uur p.d.	Ontspanning Sport
dinsdag	kunst-cultuur huiswerkbegeleiding	Onderwijs 5,5 uur p.d. Zorg
woensdag	Ontspanning	Onderwijs 5,5 uur p.d. Sport Kinderopvang
donderdag	Zorg kunst-cultuur	Ontspanning Onderwijs 5,5 uur p.d. Sport
vrijdag	Onderwijs 5,5 uur p.d.	huiswerkbegeleiding Ontspanning Sport

Verschil met continu rooster

Veel scholen in Nederland kennen het continuooster. Hierbij gaan de kinderen meestal de maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag aaneengesloten naar school. Vaak hebben de kinderen dan een kortere middagpauze, waardoor de gehele schooldag met een half uur verkort is. Er is vaak sprake van een vorm van tussenschoolse opvang door ouders of professionele opvang.

De woensdagmiddag is lesvrij voor de kinderen, evenals vaak de vrijdagmiddag voor de groepen 1 t/m 4. Dit is de kern van het verschil met het vijf gelijke dagen model.

2 De omzetting naar 940 lesuren per jaar

De vraag

In de traditionele tijdsindeling krijgt de onderbouw van de basisschool 880 lesuren per jaar en de bovenbouw 1000 lesuren per jaar. De mogelijkheid bestaat om (bij de nieuwe modellen) alle groepen 1 t/m 8 940 uur les te geven. Hoe stap je over naar een ander model zonder dat kinderen lesuren te kort komen?

Wat zijn de regels?

In maart 2006 is de wetgeving met betrekking tot het aantal lesuren in het primair onderwijs aangepast. Het totaal aantal lesuren dat kinderen in acht jaar aan de basisschool moeten volgen, is gelijk gebleven: 7520 uur. Maar de verplichte verdeling die er bestond (3520 lesuren in de eerste vier leerjaren en 4000 lesuren in de laatste vier leerjaren) is in 2006 losgelaten.

Dat betekent dat scholen ook een andere indeling mogen kiezen. Immers, als in alle leerjaren, van groep 1 tot en met groep 8, minimaal 940 uur wordt lesgegeven, wordt het wettelijk voorgeschreven aantal lesuren ook gehaald.

Een school die nu nog een verschil in lesuren hanteert voor onder- en bovenbouw en wil overstappen op een gelijk aantal uren in alle leerjaren, moet er op letten dat alle kinderen aan het eind van groep 8 wel 7520 lesuren hebben gehad. Ook de kinderen die nu in de onderbouw een korter rooster hebben gevolgd.

Het probleem

Een bestaande school die wil overstappen op een rooster met 940 lesuren in elk leerjaar, moet over-

gangsjaren inlassen om ervoor te zorgen dat alle kinderen aan het einde van de schooltijd voldoende lesuren hebben gekregen. Scholen, die hiermee aan de slag willen, zijn ongeveer vier schooljaren bezig met de omzetting. Dat kost in die vier jaren extra geld, omdat de leerkrachten worden uitbetaald voor een maximale lestaak van 930 lesuren per jaar. Om een goede overgang te bewerkstelligen, hebben scholen een aantal jaren meer leerkrachten nodig om aan het totaal te komen. Daarna wordt het weer gecompenseerd, omdat dan de lesuren in elk jaar gelijk zijn.

Een discrepantie in de regeling is dat nieuwe scholen direct met het nieuwe systeem kunnen starten, terwijl bestaande scholen een overgangsregeling moeten toepassen. Dit is bedoeld om te voorkomen dat kinderen lesuren tekort komen, maar tegelijk is bepaald dat kinderen die verhuizen van een 'oud' naar een nieuw systeem de eventueel verloren gegane lestijd *niet* hoeven in te halen.

Oplossingen

In de praktijk zijn de volgende oplossingen voor dit probleem toegepast.

- *Kortere middagpauze*

Er zijn scholen, die een ombouwprogramma in elkaar zetten, waarbij op de minuut nauwkeurig de lestijden worden ingepland om op die manier uren 'in te halen'. Een voorbeeld hiervan is een kleine school in de provincie Groningen waar bovenbouwgroepen een kortere middagpauze hebben van 12.12 uur – 12.30 uur. Per pauze worden dan 12 minuten ingehaald ten opzicht van de onderbouwgroepen. De onderbouwgroepen hebben een pauze van een half uur en een lunchtijd van 12 minuten.

Voorbeelden van de roosters

Onderbouw

Start	8.30 uur
Les	8.30 – 10.00 uur
Pauze	10.00 – 10.15 uur
Les	10.15 – 11.48 uur
Eten	11.48 – 12.00 uur
Pauze	12.00 – 12.30 uur
Les	12.30 – 14.00 uur

Bovenbouw

Start	8.30 uur
Les	8.30 – 10.00 uur
Pauze	10.00 – 10.15 uur
Les	10.15 – 12.00 uur
Eten	12.00 – 12.12 uur
Pauze	12.12 – 12.30 uur
Les	12.30 – 14.00 uur

De onderbouw gaat 25 uur naar school. De bovenbouw gaat 26 uur naar school. Het vakantierooster is gebaseerd op 26 uur.

- *Dispensatie*

Een andere oplossing is om voor de groepen waar het om gaat (meestal groep 5 t/m 7) dispensatie te vragen aan de inspectie. Als de dispensatie niet wordt verleend, is een mogelijkheid om die groepen buiten de reguliere schooltijden om extra les te geven.

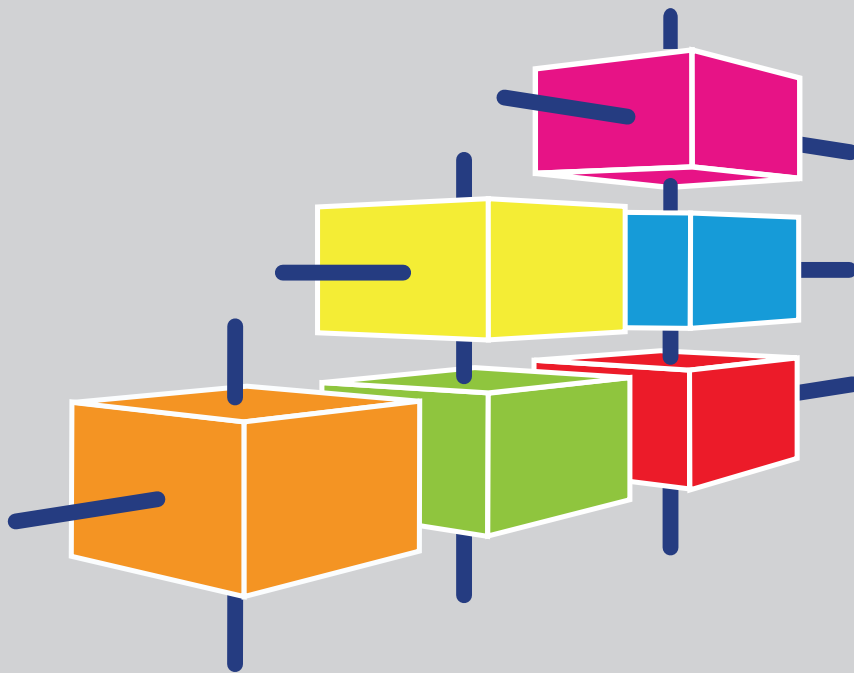
- *Uren sparen*

Sommige scholen maken nu meer lessen dan de voorgeschreven 880 (onderbouw) en 1000 (bovenbouw) lessen. Deze scholen 'sparen' op die manier lestijd, zodat zij minder jaren nodig hebben om de

overgang te kunnen maken. Het is daarom goed om de werkelijke lestijden eens goed onder de loupe te nemen en op basis daarvan een plan op te stellen.

- *Zelf uitrekenen*

De Algemene Vereniging voor Schoolleiders (AVS) heeft voor de scholen, die ermee aan de slag willen een omreken tabel gemaakt, die de scholen voor hun eigen situatie kunnen inzetten. Deze omreken tabel is te vinden op [www.avs.nl](http://www.avs.nl/dossiers/onderwijsleerlingzorg/schooltijden/Documents/Instrument_overgangsregeling_wet_schooltijden.xls) onder http://www.avs.nl/dossiers/onderwijsleerlingzorg/schooltijden/Documents/Instrument_overgangsregeling_wet_schooltijden.xls

Benodigde acties

De Kindagenda, een initiatief van Hilversumse schoolbesturen, heeft inmiddels een brief naar de Tweede Kamer gestuurd om aandacht te vragen voor deze lesurenproblematiek. Gewezen wordt op de discrepantie dat kinderen die tijdens hun

schoolloopbaan overstappen van een bestaande school naar een school met het nieuwe schooltijdenmodel, het gemiste aantal uren niet hoeven te compenseren. Het verzoek aan de Kamer en het ministerie van OCW is dan ook om eenmalig een urenomzetting te mogen maken.

Uit de toelichting van een brief van de Kindagenda uit Hilversum (d.d. 23-04-2010):

Voorbeeldschool die overstapt op 5 gelijke schooldagen

In deze bijlage een toelichting op de problematiek van de invoering gelijke dagen in combinatie met de lesurennorm aan de hand van een concreet voorbeeld.

In dit voorbeeld gaat het om een school met 8 groepen die precies op de onderwijstijdenorm zit (in de onderbouw 880 uur per jaar maakt en in de bovenbouw 1000 uur). Per jaargroep/cohort komt dat dus uiteindelijk neer op 7.520 uur (4 x 880 + 4 x 1000 uur, zie jaar t=0 in schema).

Als die school omschakelt en in alle groepen met ingang van jaar 1 overal 940 uur gaat draaien ontstaat het volgende beeld (zie vanaf t=1):

Jaar invoering Gelijke dagen/ groep	1	2	3	4	5	6	7	8	aantal lesuren- uren/jaar	lesuren/ cohort- tekort	uren tekort
t=0	880	880	880	880	1000	1000	1000	1000	7.520		
t=1	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.460	60
t=2	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.400	120
t=3	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.340	180
t=4	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.280	240
t=5	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.340	180
t=6	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.400	120
t=7	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.460	60
t=8	940	940	940	940	940	940	940	940	7.520	7.520	0
											960

De A-groep die in jaar t=0 880 uur draaide gaat dan de volgende 7 jaren telkens 940 uur draaien en komt in totaal uit op 7.460 uur, 60 uur (1%) te weinig volgens de onderwijstijdenorm.

De D-groep heeft voor de omschakeling al 4 jaar 880 uur op zitten en komt uiteindelijk op 7.280 uur uit, 240 uur (3%) onder de norm. Door de omschakeling blijft het aantal met leerkrachten te bezetten lesuren per lesjaar gelijk. In jaar 0 (voor de omschakeling) was dat 7.520 uur en de daling van het aantal te bezetten lesuren in de bovenbouw in jaar 1 is precies genoeg om de stijging van het aantal lesuren in de onderbouw in jaar 1 te dekken. Het probleem is dat door de omslag alle gemarkeerde groepen of cohorten uiteindelijk lesuren tekort komen op de 7520 uur die zij wettelijk moeten maken. Dat varieert van 60 uur voor de A-groep en de G-groep tot 240 uur voor de D-groep. Om dat goed te maken is er in totaal 960 uur extra lestijd en dus ook extra aan salariskosten nodig.'

3 Werk- en rusttijdenregeling voor leerkrachten

De vraag

Kan er binnen nieuwe schooltijden voldaan worden aan de werk- en rusttijdenregeling voor het (onderwijzend) personeel?

De regels

Voor iedere werknemer geldt, naast de eigen CAO, ook de Arbeidstijdenwet. Hierin staan voorschriften ten aanzien van werk- en pauzetijden.

Uit de Arbeidstijdenwet:

Artikel 5:4

- 1. De werkgever organiseert de arbeid van een jeugdige werknemer zodanig dat, indien hij meer dan 4,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid tijdens de dienst wordt onderbroken door een pauze. De pauze bedraagt ten minste 30 minuten, die zonodig kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.*
- 2. De werkgever organiseert de arbeid van een werknemer van 18 jaar of ouder zodanig, dat indien hij:*
 - a. meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten;*
 - b. meer dan 10 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 45 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.*
- 3. Bij collectieve regeling kan van het tweede lid worden afgeweken. Daarbij wordt in acht genomen dat de werkgever de arbeid zodanig organiseert, dat indien de werknemer meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 15 minuten. Elk beding, waarbij op een andere wijze dan in dit lid is bepaald, wordt afgeweken van het tweede lid, is nietig.*

Het probleem

Als scholen hun schooltijden willen veranderen bijvoorbeeld richting een vijf-gelijke-dagenmodel, dan kan er een overschrijding van het aantal ge-

werkte uren ontstaan als een leerkracht aan één stuk door werkt. Bijvoorbeeld: de groep kinderen start om 8.00 uur en gaat door tot 14.00 uur. In deze tijd wordt er 5 ½ uur lesgegeven. Als de leerkracht een kwartier met de kinderen in de klas luncht en toezicht houdt, met daaraan gekoppeld een pleinwacht van een kwartier, dan werkt de leerkracht 6 uur aan een stuk. De lunchtijd met de kinderen en het daaraan gekoppelde toezicht is werktijd. Dit komt in botsing met de Arbeidstijdenwet.

Geadviseerd wordt altijd in de medezeggenschapsraad deze zaken goed te bespreken. Onder artikel 12 lid h staat dat de personeelsgeleding instemmingsrecht heeft op een arbeidstijd- en rustregeling.

Oplossingen

Vijf uren per dag

Een oplossing is, dat scholen overstappen naar een urenrooster van vijf uren per dag. Op deze wijze wordt er voldaan aan de 940 urennorm per schooljaar gedurende acht schooljaren. Een schooldag duurt dan van 8.30 uur tot 14.00 uur, inclusief de lunch en de middagpauze. Om 14.00 uur is er door de leerkracht 5 ½ uur gewerkt en is er een verplichte pauze ingesteld van 14.00-14.30 uur.

Andere pauze mogelijkheden

Ook wordt toegepast, dat er tussen 14.00 en 14.45 uur verplicht een kwartier pauze wordt genomen, in combinatie met 20 minuten pauze tussen de middag, zonder pleinwacht. Deze wordt vervuld door personeelsleden, die niet lesgeven aan een groep.

Pleinwacht door niet-lesgevend personeel

Sommige scholen hebben bedacht dat de pleinwachttijden, zowel in de ochtendpauze als in de middagpauze, worden gedaan door medewerkers van de school die niet aan een groep lesgeven: directieleden, administratief medewerkers, stagiaires, intern begeleiders. Het uitgangspunt hierbij is, dat deze mensen meer vrijheid hebben om een pauze te bepalen, omdat deze niet per se lesroostergebonden is. De groepsleerkrachten hebben op deze manier twee keer een kwartier pauze. Soms is het zo geregeld dat een leerkracht maximaal per week eenmaal een kwartier pleinwacht heeft of dat de pleinwacht zodanig is georganiseerd, dat een leerkracht minstens eenmaal per dag een pauze heeft zonder kinderen. Dit is dan wel besproken in de medezeggenschapsraad.

Pleinwacht door ouders

Op sommige scholen in Tilburg is er binnen de middagpauze sprake van een kwartier eten met de kinderen door de leerkrachten en daarna een half uur spelen.

De pleinwacht wordt dan na de gezamenlijke lunch gedaan door vrijwillige ouders, zodat de leerkrachten een half uur pauze hebben. De opvang (toezicht) door de ouders is korter dan bij een totale tussenschoolse opvang en wordt als zodanig door die scholen als positief ervaren. De ouders ontvangen voor deze ondersteuning van de pleinwacht een vrijwilligersbijdrage, die het jaarlijkse en maandelijke maximum niet overschrijdt. Deze bijdrage wordt bekostigd uit de vrijwillige overblijfbijdrage, die op de school wordt geheven. Scholen, die op deze wijze werken, geven wel aan afhankelijk te zijn van de inzet van ouders bij het vervullen van het buitentoezicht.

Wisseldienst tussen leerkrachten

Binnen een 7 tot 7-model in Zandvoort wordt de begeleiding tijdens de middagpauze na de lunch door de leerkrachten ten uitvoer gebracht: het hoort bij hun pakket van werkzaamheden. Er is een

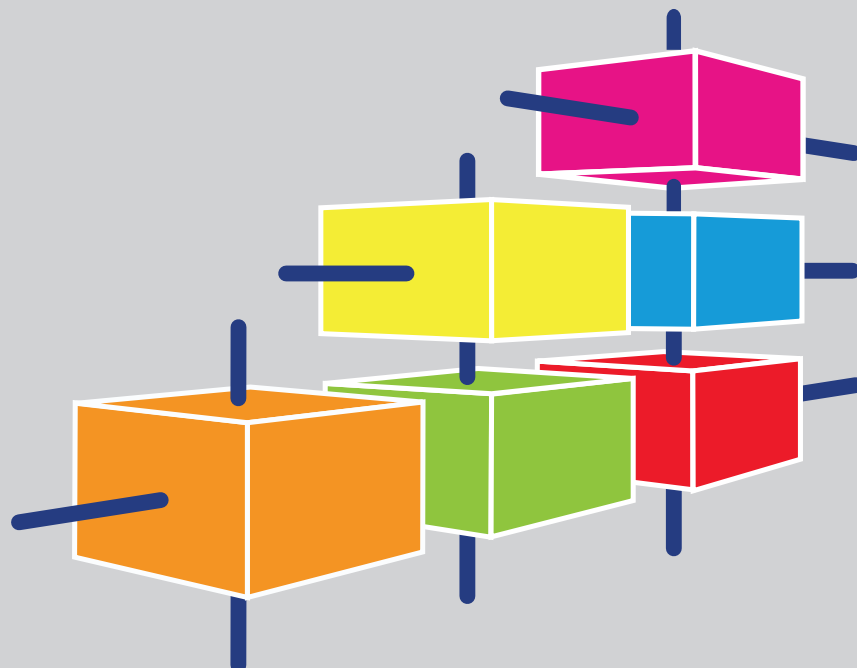
uur pauze. Leerkrachten hebben in dat uur een half uur pauze. Daarna wordt er gewisseld en hebben de andere leerkrachten een half uur pauze. Op deze wijze wordt voldaan aan de arbeidstijd- en rustregeling.

Benodigde Acties

Het is raadzaam om als bonden en werkgevers met elkaar te bespreken of er enige soepelheid te betrachten valt binnen deze regelgeving. Natuurlijk is het noodzaak, dat werknemers tijdig pauze nemen, maar de vraag is of deze richtlijn zo strak gehanteerd moet worden of dat het in het belang van de kinderen en de personeelsleden versoepeld kan worden.

De ervaring leert, dat leerkrachten bijvoorbeeld binnen het vijf-gelijke-dagenmodel over het algemeen, net als de kinderen, meer rust en structuur vinden.

Een directeur geeft aan: "Het team ervaart over het algemeen een behoorlijke werkdruk, maar het gegeven dat ze elke dag al om 14.30 uur met overige werkzaamheden kunnen beginnen, geeft meer balans".

4 De invloed op de werktijdfactoren van leerkrachten

De vraag

Heeft het invoeren van andere schooltijden invloed op de werktijdfactoren van de leerkrachten op de school?

De regels

De werktijdfactoren van leerkrachten zijn gekoppeld aan het aantal lesuren dat gegeven wordt.

Het berekenen van de werktijdfactor gaat voor het onderwijzend personeel (en daarmee gelijk te stellen onderwijsondersteunend personeel met lesgebonden- en/of behandeltaken) uit van de inzet aan lesgevende taken. Om dat te kunnen doen is het noodzakelijk eerst het rooster van de school vast te stellen. Daarbij wordt bedoeld op het gebruikelijke weekrooster gedurende het gebruikelijk aantal weken per schooljaar. Dat laat de variatie die van jaar tot jaar kan optreden in de lengte van het schooljaar door de vakantiespreiding buiten beschouwing en voorkomt daardoor een onjuiste berekening.

Het berekenen van de werktijdfactor vindt vervolgens plaats door de betrokkene in te roosteren. Niet op basis van het gedetailleerde rooster zoals dat voor het komende schooljaar eruit komt te zien, maar op basis van het weekrooster zoals dat gewoonlijk geldt.

Het probleem

Het wijzigen van de schooltijden kan voor leerkrachten die in deeltijd werken, gevolgen hebben, omdat het aantal lesuren kan veranderen ten opzichte van de 'oude' situatie. In de situatie van een lesvrije woensdagmiddag is het aantal uren minder, dan wanneer een vijf-gelijke-dagenmodel wordt gehanteerd. De woensdag is dan net zo lang als de andere dagen.

Ook kan het gevolgen hebben als de school overgaat naar een model met vijf gelijke dagen met vijf lesuren per dag. In totaliteit worden de 940 lesuren over een geheel schooljaar gezien makkelijk gehaald, maar voor een individuele parttime leerkracht kan het enigszins uitmaken, omdat ze korter werken op de 'lange' dagen.

Oplossingen

In gesprek

Op scholen waar dit speelt, worden vaak gesprekken over de gevolgen voor de individuele leerkrachten gevoerd. Er kan een kleine verschuiving in de werktijdfactor ten voordele of ten nadele van de

leerkracht komen. Bij nieuwe aanstellingen op de school is er geen probleem, omdat dan direct rekening gehouden wordt met de parttime-aanstelling en de uren.

Voor fulltime-aanstellingen heeft een nieuw schooltijdenmodel geen enkele consequentie. Fulltimers zijn aangesteld voor 930 lesuren per schooljaar. Daardoor krijgen fulltimers compensatie-uren, die bij een 940 lesurenrooster beperkt wordt tot twee compensatie-dagen.

Directeuren geven aan dat dit onderwerp veelal geen problemen oplevert met parttime leerkrachten, maar dat er wel aandacht aan besteed moet worden door middel van gesprekken met desbetreffende personeelsleden.

Makkelijker combineren

In de praktijk blijkt dat het bij een vijf-gelijke-dagenmodel eenvoudiger is om de werktijdfactor te bepalen, omdat er geen verschil meer is in de lesuren per dag. Ook geven directies aan, dat de veranderde werktijdfactor het (administratief) makkelijker maakt om deeltijdfuncties te combineren met elkaar.

Benodigde acties

Het zou makkelijker zijn als werktijdfactoren in het primair onderwijs niet meer gekoppeld zijn aan de lesuren die men geeft, maar gebaseerd zijn op de volledige werktijd (een voltijd normbetrekking) van 1659 uren of een deel daarvan bij deeltijders. In het overleg tussen bonden en werkgevers in het onderwijs zou dit een onderwerp van bespreking kunnen zijn.

5 De lunchtijd

De vraag

Kinderen lunchen in het vijf-gelijke-dagenmodel samen met de leerkracht in de groep.

Mag deze tijd berekend worden als schooltijd (les-tijd) of niet?

De regels

Binnen het vijf-gelijke-dagenmodel wordt er in de klas met de kinderen geluncht. Meestal wordt hiervoor een kwartier uitgetrokken. De leerkracht houdt toezicht bij het lunchen. De leerkracht en de kinderen eten bij elkaar in de groep. De kinderen kunnen tijdens het eten met leeractiviteiten bezig zijn (bijvoorbeeld lezen). Op deze wijze kunnen leren en eten gekoppeld worden.

Het probleem

Een totale lesdag voor kinderen en leerkrachten kan bij een vijf-gelijke-dagenmodel, afhankelijk van het lesrooster van de school, door de pauzes en de lestijd oplopen tot boven de 5 ½ uur, zeker als de leerkracht ook de lunch in de groep begeleidt en pleinwacht heeft. Hierdoor heeft een leerkracht op basis van wet- en regelgeving recht op een pauze van een half uur of twee keer een kwartier. Als de lunchtijd met gerichte lesactiviteiten, zoals bijvoorbeeld (stil)lezen, gecombineerd zou mogen worden kan de schooldag iets eerder eindigen en is de werktijd voor de leerkracht iets korter. Dus het al dan niet meetellen van de lunchtijd als lestijd heeft gevolgen voor de leerlingen en de leerkrachten.

Oplossingen

Lestijd in afwachting

Er zijn scholen die een lesprogramma tijdens de lunch creëren. Op deze wijze wordt de tijd als lestijd meegerekend en men stelt zich afwachting op of de inspectie hierover iets opmerkt. Als de inspectie dit niet goedkeurt, moeten de dagen met een kwartier verlengd worden, of later ingehaald worden.

Geen lestijd

Op de meeste scholen wordt de lunchtijd niet als lestijd meegerekend. Ook de meeste inspecties denken er zo over. Het moet als pauzetijd gezien worden. Aanvragen bij de inspectie leiden niet vaak tot het gewenste resultaat.

Welke eisen stelt de onderwijsinspectie?

De inspectie heeft inmiddels een richtlijn opgesteld voor het aanmerken van lunchtijd als lestijd. Deze is te vinden op:

www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Documents+algemeen/2010/lunchtijd+als+onderwijstijd.pdf

(in de bijlagen is de tekst van de richtlijn opgenomen)

De inspectie hanteert de volgende criteria voor het meetellen van de lunchtijd als lestijd:

1. De pauzetijd tussen het einde van de lunchperiode en het begin van de volgende periode van onderwijs bedraagt ten minste een half uur.
2. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd dienen aantoonbaar in relatie te staan met de wettelijke opdrachten voor het onderwijs of met de eigen opdrachten die de school zich stelt (WPO, art. 9).
3. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch

worden uitgevoerd, zijn uitgewerkt in een onderwijsprogramma en staan beschreven in het schoolplan van de school (WPO, art. 12, lid 2).

4. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch plaatsvinden zijn specifiek in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen.
5. In de schoolgids is de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut (WPO, Art. 13 lid 1 onder d) opgenomen. De oudergeleding van de medezeggenschapsraad heeft ingestemd met de onderwijstijdregeling van de school, waarbij de lunchtijd wordt aangemerkt als onderwijstijd (WMS, Art. 13 onder h) en met de vaststelling van de schoolgids (WMS, Art. 13 onder g). Voorafgaand aan het vaststellen van de inrichting van de onderwijstijd in de MR moeten de ouders worden geraadpleegd (WMS, Art. 15 lid 3).

6 Bekostiging van de middagpauze (bij bioritmemodel)

De vraag

Hoe is de bekostiging geregeld van de verlengde middagpauze in het bioritme model? Zijn er in de verschillende tijdsmodellen kosten verbonden aan de opvang van de middagpauze?

De praktijk

Bij het bioritmemodel is er sprake van een langere pauze tussen het ochtendlesprogramma en het middaglesprogramma. In die pauze is het de bedoeling om weer 'op te laden'. De leerlingen lunchen, spelen buiten, rusten, sporten of zijn bezig met andere activiteiten. In dit middagblok zijn er ook mogelijkheden voor creatieve vakken, techniek en sport. De kinderen zijn op een andere manier, meer ontspannen, aan de slag met activiteiten die in het ochtend- en middaglesprogramma aan de orde zijn geweest.

Het probleem

Dit onderwerp is lastig, omdat er een strikte scheiding is tussen de regelgeving van de bekostiging van de TSO en die van de BSO. In het bioritmemodel worden er in het 'pauzeblok' activiteiten georganiseerd, die anders na schooltijd door de kinderopvang georganiseerd worden. De kosten van het 'pauzeblok' komen direct ten laste van de ouders of de school. De Belastingdienst beschouwt tussenschoolse opvang niet als kinderopvang en de kinderopvangtoeslag is dan niet van toepassing.

Oplossingen

De meeste scholen die met het bioritmemodel (willen) werken, kunnen nu nog een beroep doen op secundaire regelingen, zoals subsidies voor brede-schoolontwikkeling en/of verlengde schooldagen. Eén school in Groningen geeft als voorbeeld dat er nu in het kader van de verlengde schooldag activiteiten na schooltijd worden georganiseerd, die zij eigenlijk graag 'tussen de middag' zouden zien. De intentie is ook om deze activiteiten over te brengen naar een verlengde middagpauze, maar dat vergt tijd in verband met de verschillende (team-MR) procedures, die nodig zijn voor de wijziging van tijden.

Inzet niet-lesgevend personeel

Een andere school in Schiedam laat de kinderopvang de activiteiten verzorgen in het 'pauzeblok' in samenwerking met personeelsleden van de school, die geen lesgevende taak binnen de school hebben (leden van het managementteam, interne begeleider, sportleerkracht, stagiaires sportopleiding). De kosten van ongeveer € 30.000 per jaar worden door de school zelf bekostigd door een beroep te doen op externe bekostigingsmogelijkheden (brede-schoolontwikkeling, verlengde schooldag).

Op een school met een 7 tot 7-model kunnen de kinderen een verzorgde lunch ontvangen. De ouders betalen per jaar € 500 voor het eten en drinken van de kinderen. Deze kinderen hoeven dus geen lunchpakket mee naar school te nemen.

Benodigde acties

Overkoepelende organisaties van onderwijs en kinderopvang hebben dit onderwerp aangekaart bij het ministerie van OCW. Om de mogelijkheden van het toepassen van het bioritmemodel en het 7 tot 7-model te vergroten, zou er meer gelijkvormigheid moeten komen binnen de huidige regelgeving (of het loslaten daarvan) en de bekostiging van de tussenschoolse opvang en de kinderopvang.

7 Kosten voor ouders voor kinderopvang bij andere tijden

De vraag

Ontstaan er bij de verschillende tijdsmodellen hogere kosten voor de ouders voor de kinderopvang?

De praktijk

Bij een vijf-gelijke-dagenmodel stopt de schooldag

eerder op dan bij de 'oude' schooltijden. Ouders moeten, als ze gebruik maken van de kinderopvang, eerder hun kinderen naar de kinderopvang laten gaan. Dit kan voor die ouders extra kosten met zich mee brengen.

Het probleem

Dit onderwerp kan lastig zijn bij de overstap van een 'oud' lesrooster naar een andere tijdenmodel, omdat ouders moeite hebben met de verhoging van kosten van de kinderopvang, als ze meer uren kinderopvang moeten afnemen. Het risico bestaat dat ouders geen verandering van schooltijden willen vanwege de verwachte hogere kosten.

De reguliere prijs voor de kinderopvang wordt niet hoger door een ander tijdsmodel. De hoeveelheid uren van de kinderopvang kan wel van invloed zijn op de kosten voor de ouders, bijvoorbeeld bij een vijf-gelijke-dagenmodel. Het is aan de ouders om hierover afspraken te maken met de kinderopvang. Het kan ook onderdeel zijn van de afspraken van de samenwerkende partners (school en kinderopvang).

Oplossingen

Hilversum

In Hilversum houdt de kinderopvang de kosten neutraal. Op woensdagmiddag zijn minder opvanguren nodig en die worden gecompenseerd op de andere wat langere opvangdagen.

Tussenschoolse opvang – naschoolse opvang

Daarnaast maken kinderen in een 'oud' schooltijdsysteem gebruik van de tussenschoolse opvang. Hiervoor moet betaald worden. Afhankelijk van het gebruik van de tussenschoolse opvang en de naschoolse opvang is het wellicht mogelijk, dat het wegvallen van de kosten voor de tussenschoolse opvang de meerkosten van de naschoolse opvang compenseert. Dit is een individuele zaak van ouders, die moeilijk inschatbaar is.

Andere opvangtijden

Wellicht is het voor de ouders mogelijk om een ander werkschema te overleggen met de werkgever.

Bij het huidige schooltijdenmodel zijn de woensdag en vrijdag de dagen dat er minder door parttimers gewerkt wordt. In een nieuw schooltijdenmodel kunnen er wellicht andere afspraken ten aanzien van parttime werken gemaakt worden met de werkgever. Hierdoor kunnen mogelijkheden voor andere opvangtijden voor de kinderen ontstaan.

8 De groepen 1 – 4 en langere schooldagen van 5 of 5½ uur

De vraag

Kunnen de kinderen van de groepen 1 t/m 4 wel een langere schooldag aan met een kortere middagpauze?

De regels

Bij een overgang van de bestaande tijden naar een vijf-gelijke-dagenmodel wordt vaak het aantal uren van de groepen 1 t/m 4 van de basisschool per dag verhoogd. De langere middagpauze wordt verkort. Hierdoor worden per schoolweek meer uren gemaakt door de leerlingen.

Het probleem

Vanuit pedagogisch perspectief in het onderwijsveld wordt aangenomen dat jongere kinderen meer en langere rustpauzes nodig hebben om een schooldag goed door te komen. Er is (nog) geen wetenschappelijk onderzoek verricht naar de schooltijden en de leerresultaten van kinderen. Het ministerie van OCW heeft een literatuurstudie uitgezet, die in kaart moet brengen wat er aan nationale en internationale kennis is ontwikkeld. ITS (Radboud, Nijmegen) voert dit onderzoek uit.

“Wetenschappelijk onderzoek is er nog niet”, zegt Doornenbal, “want de invoering van andere schooltijden is nog in een experimenteerfase. Maar voor mij staat wel vast dat tijd een relatief begrip is. De schooltijden van kinderen zijn door de eeuwen heen steeds aangepast aan de tijd van de samenleving”.

In Scandinavië is dit overigens al tientallen jaren dagelijkse praktijk. “Daar gaat het prima. Nederland heeft echter een andere cultuur die historisch is gegroeid. Hier is het nog niet gewoon om je kinderen hele dagen te laten opvangen. Maar het is een niet te stuiten ontwikkeling. Dit gaat door, die andere schooltijden komen er. Vanuit de pedagogische wetenschap zullen wij het volgen en onderzoeken hoe kinderen hierin gedijen.”

*Jeanette Doornenbal, lector integraal Jeugdbeleid aan de Hanzehogeschool Groningen*¹

Oplossingen

Meer vakantieweken

Op een school worden meer vakantieweken toegerekend, omdat men op jaarbasis anders te veel uren maakt vanwege het weektotaal van 26 ½ uur. Onderzocht wordt op deze school in hoeverre de verhoging van het aantal vakantieweken goed is voor het lesritme van de kinderen. De kinderen moeten na een vakantie iedere keer weer opstarten.

Langere middagpauze voor groepen 1 t/m 4

Op een school is er in de lengte van de middagpauze een onderscheid gemaakt tussen de groepen 1–4 en de andere groepen. De begin- en eindtijden zijn gelijk, maar de pauzes voor de groepen 1–4 zijn langer.

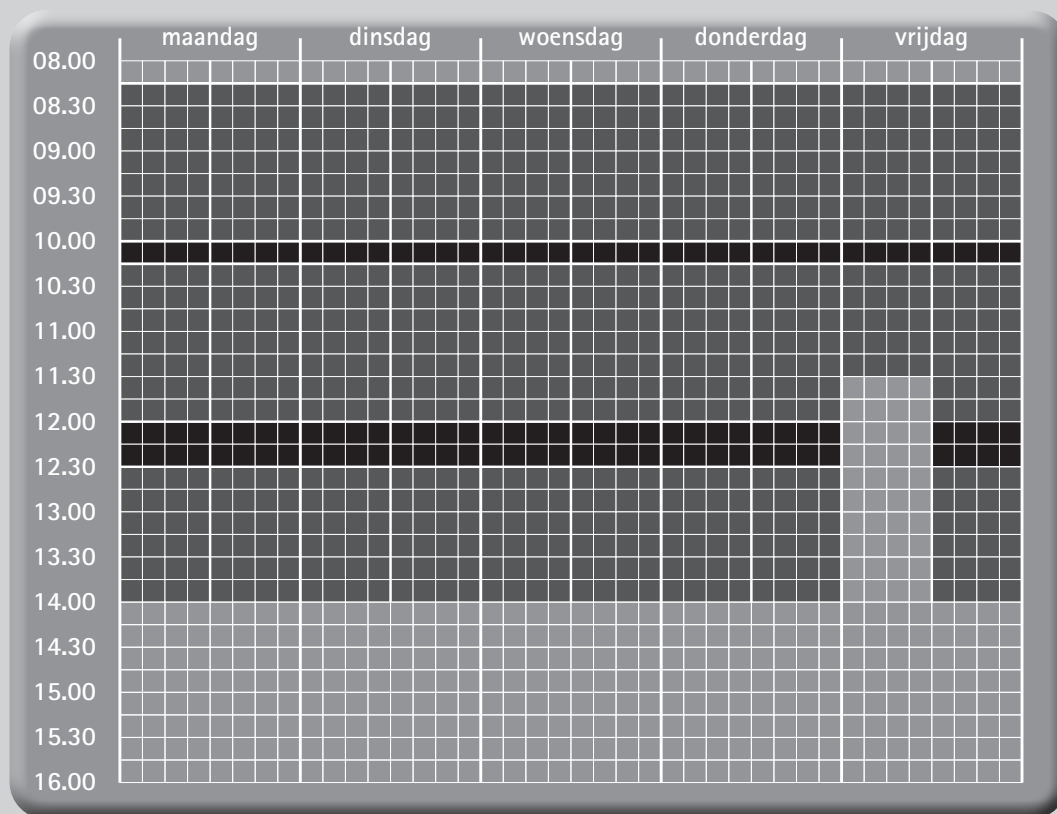
Uitgebalanceerd weekplan

Leerkrachten stellen voor de onderbouwgroepen een meer uitgebalanceerd weekplan op ten aanzien van het leeraanbod. De lestijden geven dan geen problemen.

Vrije middagen

Er is een school, die de kinderen van de groepen 1 t/m 4 iedere vrijdagmiddag vrijgeeft. De andere dagen wordt gewerkt met alle dagen gelijke schooltijden. Dit mede omdat de school de onderbouw en bovenbouwurentabel van 880 en 1000 uren voert. Zie het schema op de volgende pagina.

¹ *Uit Andere Tijden, tijd voor nieuwe schooltijden? Uitgave van initiatiefgroep 'Andere Tijden in onderwijs en opvang', voorjaar 2010.*

Bron: schooltijdschema's

vormgeving schema: Studio Gerton Hermers

Een vierdaagse schoolweek

Er is een school met een 7 tot 7- model, waar de ouders de keuze hebben om kinderen per week vier langere dagen naar school te laten gaan in plaats van vijf kortere dagen. Hierover is overleg geweest met de inspectie. Op dit moment wordt deze werkwijze gedoogd door de onderwijsinspectie.

Benodigde acties

Flexibilisering van de schoolweek moet op de agenda komen. Een vierdaagse schoolweek kan een oplossing zijn, maar deze wordt tegengehouden door de huidige wetgeving (zie bijlage 'Flexibilisering schooltijden'). Er mag per schooljaar een beperkt aantal schoolweken van vier schooldagen voorkomen (maximaal 7 weken voor de groepen 3 t/m 8 naast de bekende weken, waarin een feestdag zit). Bij flexibilisering van schooltijden zou een flexibilisering van de schoolweek passen.

9 Flexibele schoolvakanties

De vraag

Hoe kun je flexibeler schoolvakanties aanbieden? Is er verschil in een rekenles op 8 augustus of op 18 augustus?

De regels

Voor de schoolvakanties geldt dat het ministerie van onderwijs jaarlijks een regeling uitbrengt, waarin de schoolvakanties staan aangegeven. Daarbij zijn de vakantiedata voor herfst-, kerst- voorjaars-, en meivakantie adviesdata. Scholen mogen hiervan afwijken en eigen beslissingen daarin nemen. Veelal worden deze adviesdata overgenomen en/of is hierover regionaal overleg.

De data van de zomervakanties zijn echt door het ministerie voorgeschreven in drie verschillende regio's in verband met de vakantiespreiding. Scholen mogen vanwege omstandigheden (bijvoorbeeld grensverkeer) maximaal een week afwijken.

Het probleem

De verplichte zomervakantie is lastig voor scholen, die willen overstappen naar een model waarbij de ouders in overleg met de scholen kunnen bepalen wanneer de kinderen vakantie opnemen (bijvoorbeeld de Sterrenschool, die 50-52 weken per jaar open is). In zo'n model gaan de kinderen in de zomerperiode gewoon naar school, maar deze uren tellen nu niet mee als lesuren in het jaartotaal. Dat houdt in dat de kinderen buiten de weken van de vastgestelde zomervakantie om hun 940 uren moeten halen. (zie bijlage 12.6).

Oplossingen

Overleg met de inspecteur

Voorafgaand aan de invoering van een 7 tot 7-model in de vorm van een Sterrenschool heeft het management van deze school en kinderopvang met de inspecteur van het onderwijs gesproken. De inspectie gedooft het systeem nu nog. De school kan voorlopig doorgaan met haar plan om 52 weken per jaar open te zijn.

Verder zijn er nog geen oplossingen bedacht. Er lopen gesprekken tussen scholen en onderwijsinspectie over de aanpak van dit probleem, maar echte oplossingen zijn er nog niet.

Benodigde acties

De wetgeving zou veranderd moeten worden voor de verplichte zomervakanties, zodat scholen die dat willen kunnen overstappen naar een 50-52 weken open model zonder dat de kinderen die de zomervakantie doorwerken op school, daarvan de dupe worden.

Als OCW de vastgestelde zomervakanties wil behouden in verband met de landelijke spreiding, zouden scholen, die met een 50-52 weken open model willen werken, in ieder geval de gegeven lesuren mee moeten kunnen tellen.

10 Het voortraject

De vraag

Wat moet er gebeuren voordat je andere schooltijden kunt invoeren?

De regels

Als een bestaande basisschool over wil stappen naar andere schooltijden, dan is het raadzaam goed na te denken over de te nemen stappen. Naast de wettelijk voorgeschreven zaken, waarmee rekening gehouden moet worden, spelen ook strategische overwegingen mee. In de praktijk blijkt het onderwerp op sommige scholen bij ouders en personeel emotioneel te liggen.

Het probleem

De invoering van andere schooltijden kan een groot effect hebben op de verschillende geledingen van de school:

- a) Ouders
- b) Leerkrachten
- c) Omgeving

Ad a: Ouders van leerlingen hebben veelal de organisatie binnen het gezin afgestemd op de schooltijden van de kinderen. Ouders die (parttime) werken hebben afspraken gemaakt met hun werkgever(s) of kinderopvang, zodat zij op momenten dat de kinderen geen school hebben (denk aan de woensdagmiddag) thuis zijn. Op het moment dat scholen hun schooltijden willen aanpassen, kan dat inbreken in het ritme van het gezin. Soms moeten nieuwe afspraken gemaakt worden, terwijl die juist met veel moeite tot stand zijn gekomen.

Ad b: Leerkrachten moeten bij verandering van schooltijden wennen aan de nieuwe omstandigheden, zoals bijvoorbeeld het lunchen met de kinderen in de groep. Soms zijn leerkrachten ook ouder en hebben zij ook hun werk-privé balans. Een verandering in het schoolritme kan voor hen ingrijpend zijn.

Tegelijkertijd is voldoende oog nodig voor de arbeidsomstandigheden van leerkrachten. Er zijn wettelijke bepalingen, waarmee rekening gehouden moet worden.

Ad c: De omgeving van de school (sportverenigingen, kinderopvang, muziekscholen) moet ook inspelen op de nieuwe situatie. Veel van deze organisaties zijn gericht op de vrije woensdagmiddag van de kinderen en bieden op die middag hun activiteiten aan. Dit kan ook gelden voor kinderfeestjes. Ook schoolvoetbaltoernooien vinden dan vaak plaats. De omgeving van de school heeft wat tijd nodig om in te spelen op de veranderende omstandigheden en de kansen te pakken, die zo'n verandering met zich meebrengt.

Bij de implementatie van een ander schooltijdenmodel moet rekening worden gehouden met de medezeggenschap van ouders en personeelsleden binnen de medezeggenschapsraad. Ouders hebben instemmingsrecht op verandering van schooltijden, personeelsleden hebben instemmingsrecht op verandering van werktijden. Daarnaast is een ouderraadpleging voorgeschreven, voordat er tot een verandering van schooltijden overgegaan kan worden.

Een en ander is voorgeschreven binnen de flexibilisering van de schooltijden en in de WMS (Wet Medezeggenschap op Scholen). (bijlage 3.1).

Oplossingen

Nieuwe scholen, die direct vanaf de start andere schooltijden hebben ingevoerd, hebben geen overgangsproblemen.

Bestaande basisscholen, die willen overstappen op andere schooltijden, kunnen het beste een zorgvuldig traject bewandelen. Organiseer ouderavonden om ouders bekend te maken met het onderwerp. Beleg meerdere teambijeenkomsten over dit onderwerp. Op deze wijze gaat het onderwerp bij de betrokkenen leven en kan men goed de voor- en nadelen tegen elkaar afwegen. Vanaf het begin wordt op alle scholen de medezeggenschapsraad er bij betrokken. De initiatiefgroep Andere Tijden in onderwijs en opvang heeft daarvoor ondersteunende materialen ontwikkeld.

Zorgvuldigheid betrachten

De invoering van andere schooltijden is een vernieuwing die ingrijpt in de organisatie van het onderwijs en de kinderopvang. Dat betekent dat de vragen die aan de invoering vooraf gaan vooral procesmatig van aard zijn: Hoe voer je andere tijden op je school in? Welke voorbereidingen horen daarbij?

Je kunt drie fasen onderscheiden: oriëntatie, voorbereiding en invoering.²

Oriëntatie

- zet je ambitie op een A4
- zoek je partners op
- formeer een werk-, project- of kerngroep
- breng de startsituatie in kaart
- ga op werkbezoek
- formuleer een visie
- bepaal de communicatiestrategie
- stel een tijdpad op
- schrijf een kort startdocument

Vorbereiding

- zet het traject officieel in gang
- maak afspraken met de werk-, project- of kerngroep
- organiseer informatiebijeenkomsten
- peil behoeften en wensen
- kies voor een van de schooltijdmodellen
- werk dat model uit: organisatie, personeel, huisvesting en financiering
- organiseer de besluitvorming
- optie: voer een pilot uit
- maak plan van aanpak voor invoering
- investeer continu in draagvlak

Invoering

- start met de nieuwe schooltijden
- pak onverwachte zaken aan
- evalueer tussentijds en stel bij waar nodig
- voer tevredenheidonderzoek uit
- communiceer over de voortgang en resultaten
- voer, indien nodig, aanpassingen door voor het 2e schooljaar

Enquête of niet?

Omdat voorafgaand aan de invoering van andere schooltijden een ouderraadpleging wettelijk voorgeschreven is, kiezen de meeste scholen ervoor om een enquête onder de ouders te houden. Het tijdstip daarvan is verschillend. Sommige scholen vragen direct aan het begin van het traject hoe ouders erover denken, andere scholen wachten hiermee tot er al meer voorlichting is gegeven. Andere scholen houden geen enquête, maar proberen op een andere manier om reacties van betrokkenen te krijgen, bijvoorbeeld door het instellen van een e-mailadres, speciaal voor het onderwerp. Ouders en leerkrachten kunnen dan via een e-mail reageren of vragen stellen op het moment dat het hen uitkomt. Er is wel een regel gesteld: het mag niet anoniem. Dan komt er geen antwoord.

Het is raadzaam niet alleen de huidige ouders te raadplegen maar ook de ouders van kinderen die ingeschreven staan en later instromen. Uit de praktijk tot nu toe blijkt overigens dat onder die laatste groep ouders vaak een groter draagvlak is voor andere schooltijden dan bij de ouders die gewend zijn aan traditionele schooltijden.

Voor leerkrachten kan een whiteboard beschikbaar gesteld worden, waarop vragen, die leven, gesteld kunnen worden. Soms gaan leerkrachten in gesprek met andere scholen, die ervaring hebben met andere schooltijden. Ook zijn er praktijkvoorbeelden van enquêtes onder leerkrachten over andere schooltijden.

Keuzepakketten:

Op een aantal scholen hebben de besprekingen met en raadplegingen van de verschillende geledingen (ouders, leerkrachten) geleid tot het aanbieden van keuzepakketten om invoering van andere schooltijden mogelijk te maken of aan wensen te kunnen voldoen. Soms ook bedoeld als een groeimodel.

- Bij een 7 tot 7-school in Noord-Holland kunnen ouders kiezen voor een basispakket (onderwijs) en daarnaast een

uitgebreid pakket (onderwijs + kinderopvang). Voor het laatste pakket wordt een bijdrage van de ouders gevraagd.

- Bij een andere 7 tot 7-school in Overijssel kunnen ouders kiezen uit twee pakketten met verschillende schooluren:
 - Pakket 1:
Het kind gaat vijf gelijke dagen per week van 8:30 – 14:15 uur naar school.
 - Pakket 2:
Het kind gaat maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 8:30 – 14:15 uur naar school. Op woensdag duurt de school tot 12:30 uur. Deze oplossing is ontstaan, omdat er bij ouderaadpleging een 50-50-situatie was ontstaan ten aanzien van de wijziging van de schooltijden.
 - Een school in Gelderland met 7 tot 7-model en 52 weken open, biedt twee flexpakketten en een standaardpakket van schooltijden aan de kinderen en ouders aan:
 - Flexpakket 1:
vijf dagen: maandag t/m vrijdag 8.30 - 14.15 uur - vakanties en vrije dagen worden in overleg vastgesteld
 - Flexpakket 2:
vier dagen: maandag t/m donderdag 8.30 - 15.30 uur - vakanties en vrije dagen worden in overleg vastgesteld.
 - Standaardpakket:
maandag t/m vrijdag 8.30 - 14.15 uur - vakanties volgens rooster van de betreffende gemeente. Vier dagen in overleg vast te stellen.
- Alle drie pakketten kunnen samen opgaan met vroege- en naschoolse opvang vanaf 7.00 uur tot 19.00 uur.

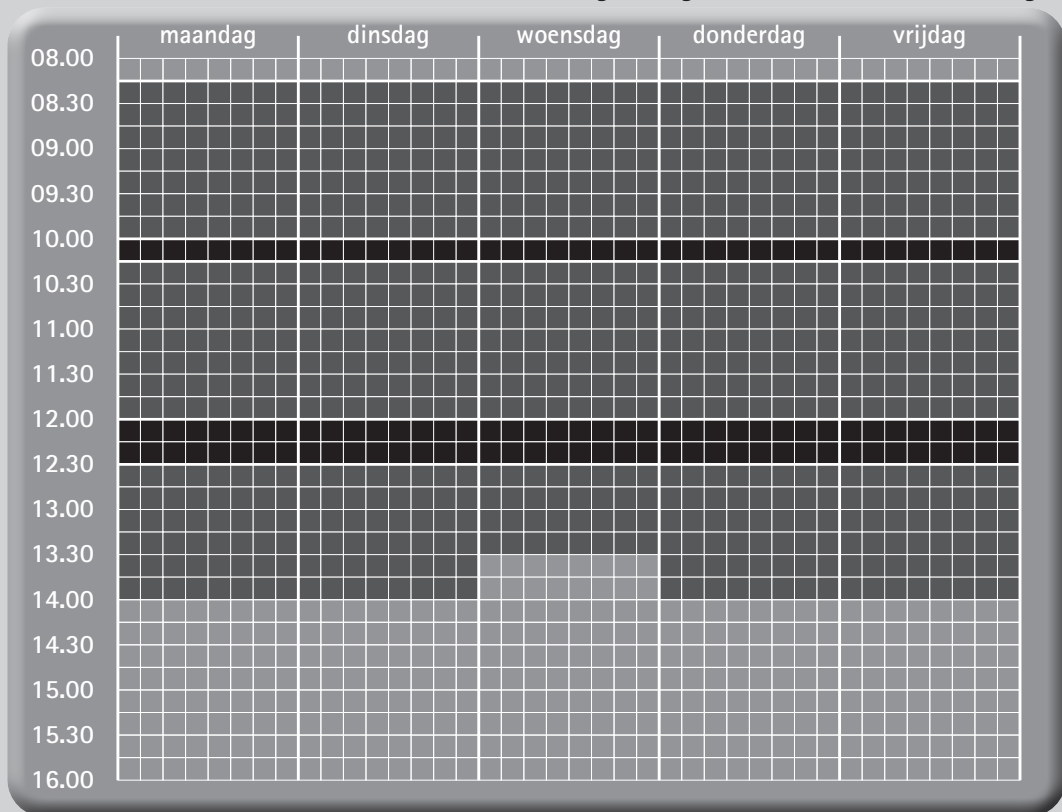
Om de implementatie te versoepelen:

- Voor ouders, die hun thuissituatie niet bijtijds konden afstemmen op de nieuwe schooltijden, wordt op sommige scholen een overgangshalfjaar gecreëerd, waarin die kinderen op school tot de oude eindtijd werden opgevangen. De periode, die hiervoor was ingesteld was van augustus tot januari. Het aantal kinderen, dat hiervan gebruik maakte, nam snel af.
- Op kleinere scholen hebben gesprekken plaatsgevonden met ouders, die zich tegen andere schooltijden keerden. In een enkel geval heeft dat geleid tot het van school halen van de kinderen, omdat ouders niet te overtuigen waren en de school zijn eigen visie bepaalde en uitvoerde.
- Op andere scholen kiest men ervoor om de overgang te versoepelen door de vrije woensdagmiddag voor de kinderen in stand te houden en de andere dagen over te gaan in een gelijkedagen-model of om de woensdagmiddag iets minder lang door te werken.

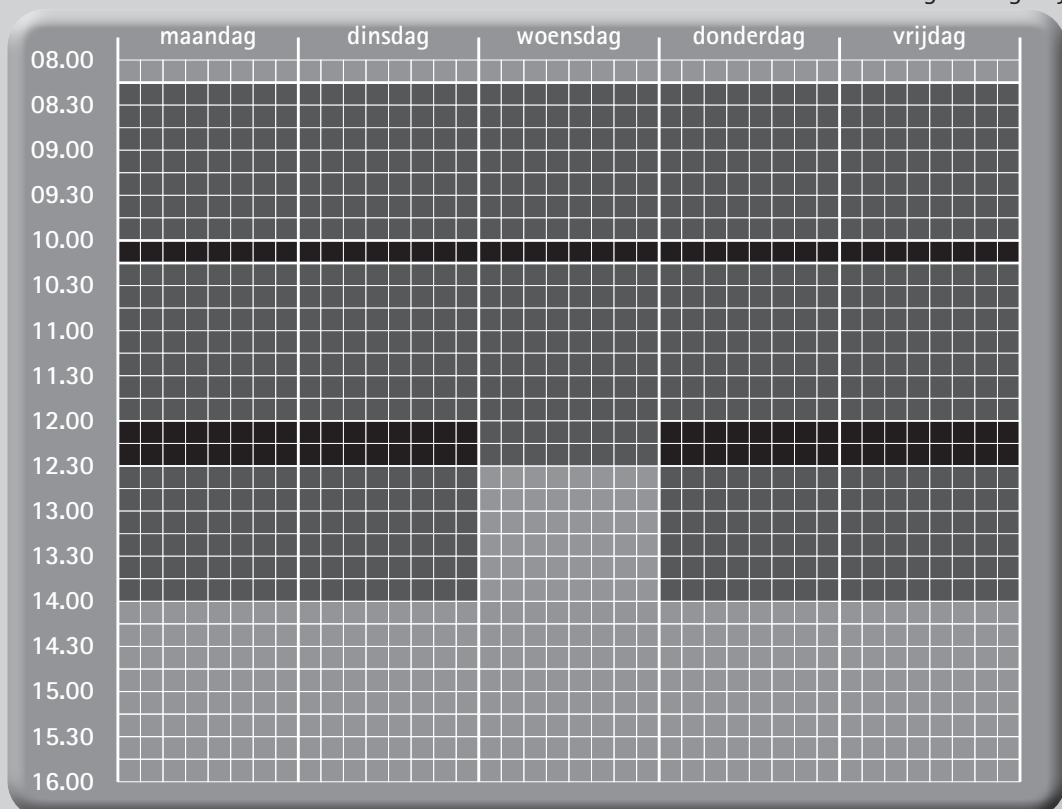
² Uit 'Nieuwe schooltijden in brede scholen', Oberon 2010

Voorbeelden in schema:

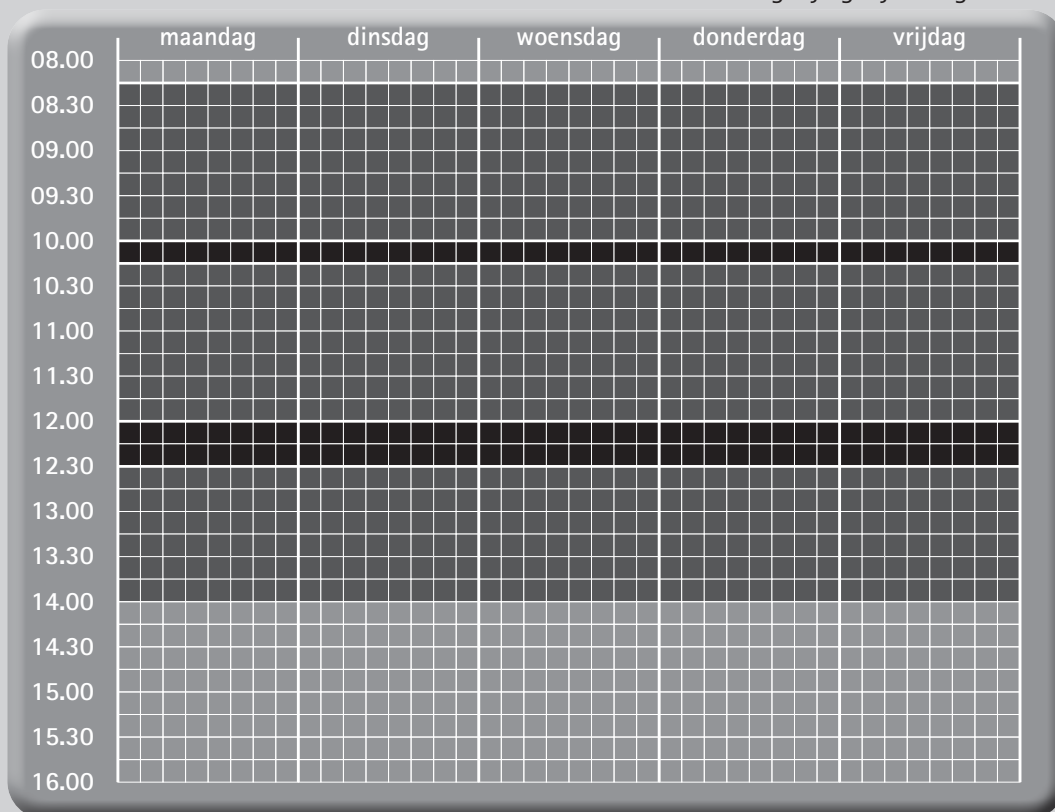
Voorbeeld 1: woensdagmiddag iets korter dan de andere dagen

Voorbeeld 2: woensdagmiddag vrij

Voorbeeld 3: Eindmodel: volledig vijf-gelijke-dagenmodel

vormgeving schema's: Studio Gerton Hermers

11 Samenwerking tussen school en kinderopvang

De vraag

Hoe kom je tot een goede samenwerking tussen school en kinderopvang?

Wat moeten zij van elkaar weten?

De regels

De basisscholen hebben de verplichting op zich gekregen via de motie Van Aartsen / Bos om kinderopvangmogelijkheden voor de ouders te organiseren. Hierbij kan men gebruik maken van het makelaarsmodel. Schoolbesturen hebben afspraken gemaakt met kinderopvangorganisaties over de beschikbaarheid van de buitenschoolse opvang voor de ouders die dat wensen.

Ondanks de afspraken tussen scholen en kinderopvang mogen ouders zelf beslissen van welke kinderopvang ze gebruik maken.

Op vele scholen is sprake van goede samenwerking met de plaatselijke of regionale kinderopvang.

Het probleem

Binnen de samenwerking tussen de kinderopvang en de school heb je te maken met twee verschillende organisaties, met twee verschillende soorten wetgeving, met twee verschillen vormen van aansturing, met twee verschillende cao's. Vaak is het zo dat, ook al is men dichtbij elkaar gesitueerd of zelfs binnen één gebouw, er sprake is van twee duidelijk verschillende organisaties. Als scholen hun schooltijden aanpassen, dan is een goede afstemming voor samenwerking met een kinderopvang noodzaak. Andere schooltijden betekenen voor de kinderopvang immers aangepaste ophaaltijden (bij vervoer van school naar BSO), een andere groepsamenstelling en mogelijk zelfs een ander programma.

Het komt nog voor dat scholen zo'n aanpassing niet overleggen met een kinderopvang, hoewel ze op elkaar zijn aangewezen.

Oplossingen

Samen beleid maken

Op verschillende plaatsen is er meer oog voor elkaars activiteiten en inspanningen. Er ontstaan, mede door verandering van schooltijden, regelmatige en intensievere vormen van overleg. In dit overleg is ruimte om elkaars visie en werkzaamheden beter te leren kennen en daardoor een gezamenlijke aanpak op te zetten. Afstemming van tijden wordt een opstap voor wederzijds inzetten van personeel en het maken van een meer inhoudelijk en eenduidig pedagogisch beleid.

Aansturing

Er is nagedacht over de twee verschillende aansturingen. Soms wordt - bijvoorbeeld in brede-schoolverband - de aansturing van de school- en kinderopvangactiviteiten ondergebracht bij één gemeenschappelijke directie of een gemeenschappelijk managementteam, met de intentie om beide organisaties beter op elkaar aan te laten sluiten. Hierbij is er ook vaak sprake van fysieke inwoning in één gebouw.

Afscheid nemen

Het komt voor, dat de school vindt dat de kinderopvang te weinig kwaliteit levert of niet mee gaat in de activiteiten zoals beoogd met een ander schooltijdenmodel. Er wordt dan wel eens afscheid van elkaar genomen en een andere partner gezocht.

Meer kwaliteit

Veel kinderopvangorganisaties proberen meer inhoud te geven aan hun opvangactiviteiten door een

gevarieerder aanbod van sport, computer, koken, hockey, zwemlessen.

Combifuncties

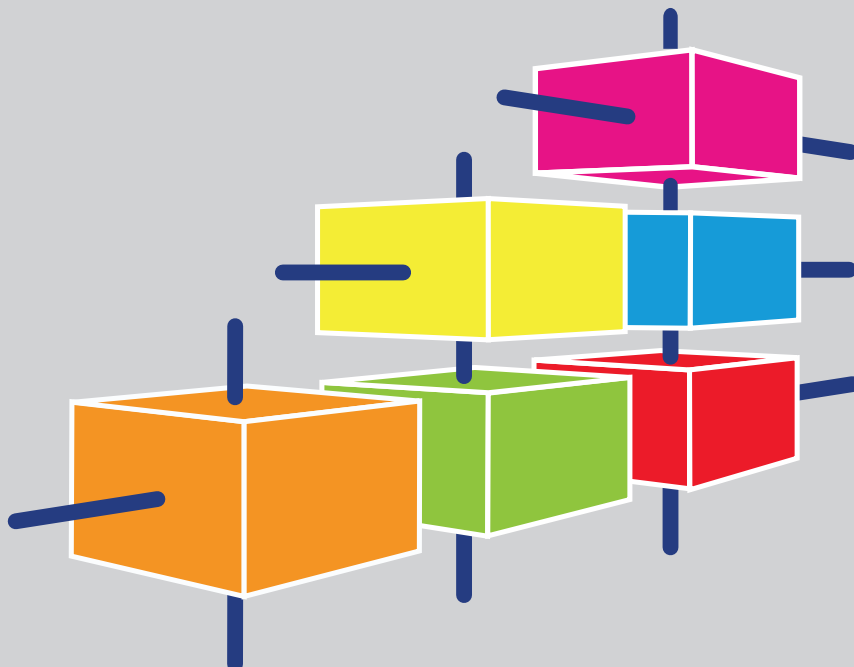
Op dit moment worden creatieve oplossingen bedacht voor de personele inzet in de samenwerking tussen de school en de kinderopvang in het kader van combifuncties (lesondersteuning, tussenschoolse opvang en naschoolse opvang). Dit kan op basis van detachering (over het algemeen duurder), twee verschillende arbeidsovereenkomsten of in dienst treden bij een overkoepelende coöperatie. Dit laatste is nog in ontwikkeling.

Benodigde acties

Het is wenselijk dat het makkelijker wordt gemaakt dat werknemers tegelijkertijd bij de ene organisatie en bij de andere kunnen werken. Dat kan door meer of totale gelijkstelling van de CAO's van de onderwijs- en opvangwerknemers.

Schoolorganisatie en kinderopvangorganisaties kunnen dan meer en betere afspraken maken over samenwerking en gezamenlijke aansturing en een inhoudelijke samenwerking met oog voor de gezamenlijke pedagogische aspecten in het belang van de kinderen.

Daarnaast zou het ministerie van OCW ruimte moeten scheppen voor experimenten. Er zijn schoolbesturen en organisaties voor kinderopvang, die nauwer willen samenwerken en ook de kansen zien. Deze zouden een voorbeeldfunctie kunnen hebben. De initiatiefgroep Andere Tijden in onderwijs en opvang heeft bij het ministerie van OCW ruimte voor experimenten bepleit.

Bijlagen

1. Flexibilisering schooltijden	22
2. Wet op Primair Onderwijs	24
3. CAO PO bepalingen	24
4. Arbeidstijdenwet	28
5. Wet Medezeggenschap op Scholen	28
6. Creatief gebruik van onderwijstijd	29
7. Lunchtijd als onderwijstijd	29

1. Flexibilisering schooltijden

(Bron: CFI, mededeling OCW)

Datum 9 maart 2006

Kenmerk PO/BB-2006/11932

De flexibilisering van de schooltijden geldt voor scholen voor basisonderwijs, speciale scholen voor basisonderwijs en scholen en instellingen voor speciaal (voortgezet) onderwijs. De wijzigingen hebben betrekking op het aantal uren per jaar, het aantal dagen per week en de noodzaak om ouders te betrekken bij het vaststellen van de schooltijden. De specifieke bepalingen voor het speciaal onderwijs worden hieronder nog apart toegelicht.

Het wettelijke voorschrift dat scholen niet langer dan 5,5 uur per dag les mogen geven vervalt. Scholen moeten wel zorgen voor een evenwichtige verdeling van activiteiten over de dag.

De onderwijstijd over acht schooljaren blijft minimaal 7520 uur. Scholen mogen daarbij het verschil in het aantal uren tussen de onderbouw en de bovenbouw laten vervallen. Nu is het nog zo dat de groepen 1 t/m 4 minimaal 3520 uur les krijgen in de eerste vier schooljaren, terwijl de groepen 5 t/m 8 minimaal 4000 uur les krijgen.

De school kan alle groepen hetzelfde aantal uren per jaar lesgeven. Alle leerlingen krijgen dan minimaal 940 uur per jaar onderwijs (het zogenoemde 'Hoorns model'). Een school kan er ook voor kiezen om het aantal uren in de onder- en in de bovenbouw van elkaar te laten verschillen.

Als een school kiest voor een verschillend aantal uren in de onder- en de bovenbouw geldt dat leerlingen in de eerste vier jaren ten minste 3520 uur les krijgen (gemiddeld 880 uur per schooljaar) en in de laatste vier schooljaren ten minste 3760 uur (gemiddeld 940 uur per schooljaar). De resterende 240 uur kan door scholen worden ondergebracht bij ofwel de leerjaren 1 t/m 4, ofwel de leerjaren 5 t/m 8, ofwel gedeeltelijk de leerjaren 1 t/m 4 en gedeeltelijk de leerjaren 5 t/m 8.

Leerlingen krijgen dus over de hele basisschoolperiode evenveel uren les als nu het geval is. De invoering van een andere verdeling van de schooltijden kan alleen stapsgewijs plaatsvinden. Dit is nodig om te garanderen dat leerlingen in acht schooljaren de vereiste 7520 uren onderwijs krijgen.

Voor de groepen 3 tot en met 8 mogen scholen maximaal 7 keer per jaar een vierdaagse schoolweek inroosteren (bovenop weken die al vierdaags zijn vanwege een algemene feestdag waarop de school gesloten is).

Scholen moeten in de schoolgids aangeven in welke weken slechts vier dagen wordt lesgegeven, zodat ouders al voor het begin van het schooljaar hiervan op de hoogte zijn.

Speciaal onderwijs

De mogelijkheden voor het vaststellen van de schooltijden in het speciaal onderwijs komen in grote lijnen overeen met die voor het basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs. Ook voor het speciaal onderwijs geldt de voorwaarde dat de onderwijsactiviteiten evenwichtig over de dag moeten zijn verdeeld en dat de mogelijkheid bestaat om voor de laatste zes schooljaren ten hoogste 7 keer een vierdaagse schoolweek in te roosteren. De specifieke bepalingen voor het speciaal onderwijs zijn als volgt:

Voor kinderen jonger dan 4 jaar (scholen voor auditief gehandicapten) blijft de norm van minimaal 880 uur onderwijs per schooljaar gelden.

Voor het onderwijs aan leerlingen van 13 jaar en ouder blijft de onderwijstijd minimaal 1000 uur per schooljaar.

Invloed ouders

De schooltijden kunnen niet worden gewijzigd zonder de ouders hierbij te betrekken.

De oudergeleding in de medezeggenschapsraad heeft instemmingsrecht bij het vaststellen of wijzigen van de schooltijden.

Voorafgaand aan de vaststelling (of wijziging) van de schooltijden in de medezeggenschapsraad worden alle ouders hierover geraadpleegd. Een wijziging kan pas plaatsvinden als de meningen van de ouders zijn gepeild. Dit om te voorkomen dat ouders en kinderen onvoorziene problemen krijgen door veranderingen in de schooltijden.

De inspectie van het onderwijs ziet erop toe dat de scholen zich houden aan de onderwijstijden.

Na inwerkingtreding van de nieuwe wettelijke bepalingen op 1 augustus 2006, toetst de inspectie aan de hand van de schoolgids welke onderwijstijden de school hanteert. De gang van zaken in het toezicht is als volgt:

Bij de (marginale) toetsing van de schoolgidsen kijkt de inspectie hoeveel vierdaagse schoolweken de school in de groepen 3 tot en met 8 heeft ingepland. Als een school in een schooljaar meer dan 7 vierdaagse schoolweken heeft ingeroosterd, wordt dit in het reguliere toezicht meegenomen.

2. Wet op Primair Onderwijs

Artikel 15 lid 2 WPO

2. Bij ministeriële regeling kunnen begin en eind van de zomervakantie worden vastgesteld die niet voor alle scholen gelijk behoeven te zijn.

Artikel 33 lid 2

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden voor het personeel, bedoeld in artikel 32, voorschriften vastgesteld betreffende:

- a. salarisschalen en uitgangspunten waaraan een door het bevoegd gezag in te richten functiewaarderingssysteem moet voldoen, en
- b. vakantie, verlof, aanspraken op salaris in geval van militaire dienst, ziekte of ongeval, ontslaguitkeringen, alsmede omtrent andere rechten en verplichtingen, dan wel de voorwaarden waaronder het bevoegd gezag een of meer onderdelen van in dit onderdeel bedoelde rechten en verplichtingen zelf regelt of voor de regeling daarvan zorg draagt.

Artikel 45. Overblijfmogelijkheid

Het bevoegd gezag stelt leerlingen in de gelegenheid onder toezicht de middagpauze in het schoolgebouw en op het terrein van de school door te brengen. De kosten die hieruit voortvloeien komen voor rekening van de ouders, voogden of verzorgers. Het bevoegd gezag kan de overblijfmogelijkheid zelf organiseren. Indien leerlingen van de mogelijkheid bedoeld in de eerste volzin gebruik maken, draagt het bevoegd gezag zorg voor een verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid. Het bevoegd gezag van een bijzondere school is, telkenmale voor de duur van een schooljaar, ontheven van de verplichting tot verzekering indien:

- a. deze verplichting zich naar zijn oordeel niet verdraagt met de godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging die aan de school ten grondslag ligt; en
- b. het bevoegd gezag van zijn oordeel mededeling heeft gedaan aan de ouders.

Van de ontheffing van de verplichting bedoeld in de vorige volzin doet het bevoegd gezag tijdig mededeling aan de inspecteur.

3. CAO PO bepalingen

Arbeidsduur en normjaartaak

2.1 Instellingen die verschillende lestijden in de leerjaren hanteren

1. De algemene arbeidsduur van de werknemer die is benoemd of aangesteld in een voltijd normbetrekking bedraagt 1659 uur op jaarbasis, uitgedrukt in een werktijdfactor 1.
2. De lessen of lesgebonden en/of behandeltaken bedragen op jaarbasis maximaal 930 uur bij een voltijd-betrekking.
3. Binnen de jaartaak van de werknemer wordt, op basis van de normjaartaak van 1659 uur, 10 procent aangemerkt als uren ten behoeve van deskundigheidsbevordering, waarover de werknemer zelf invulling geeft aan zijn professionaliteit en in het kader van functioneringsgesprekken achteraf verantwoording aflegt. Binnen de genoemde 10 procent voor deskundigheidsbevordering wordt in overleg tussen de werkgever en de werknemer maximaal 50 procent van deze tijd ingezet voor persoonlijke scholing en ontwikkeling.
4. De werkgever stelt met instemming van de PGMR de kaders van het taakbeleid vast. De werkgever stelt met instemming van de PMR, als uitvoering van het taakbeleid, alle schooltaken (inclusief het voor- en nawerk) en de normering van deze taken in uren vast.

5. De werkgever maakt jaarlijks vóór de zomervakantie met de individuele werknemer schriftelijk afspraken over het aantal lesuren of lesgebonden en/of behandeltaken, de gedeeltelijke invulling van de deskundigheidsbevordering conform het derde lid, individuele scholingsuren en het aantal taken dat op grond van het vierde lid is vastgesteld. De werkgever maakt met het onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandeltaken schriftelijke afspraken over de te vervullen taken en de individuele scholingsuren, een en ander met inachtneming van het vierde lid.
6. De werkgever kan in afwijking van het tweede lid, in onderling overleg en met schriftelijke instemming van de werknemer, telkens per schooljaar binnen de algemene arbeidsduur van 1659 uur meer lesuren of lesgebonden en/of behandeltaken dan 930 uur overeenkomen. Deze afwijking is niet mogelijk in het eerste jaar van indiensttreding bij de werkgever en/of dit leidt tot verdringing van werkgelegenheid.
7. Een werknemer heeft het recht jaarlijks maximaal 131 uren boven de algemene arbeidsduur te worden ingeroosterd, tenzij het dienstbelang zich hiertegen verzet en/of dit recht leidt tot verdringing van werkgelegenheid. Deze extra ingeroosterde uren worden binnen hetzelfde schooljaar gecompenseerd in verlof. Het compensatieverlof wordt in hele of halve werkdagen opgenomen. Dit verlof wordt verleend volgens dezelfde verhouding lesuren en niet-lesuren voor onderwijsgevend personeel en lesgebonden en/of behandeltaken en niet-lesgebonden en/of behandeltaken voor het onderwijsondersteunend personeel als waarin is ingeroosterd. De werkgever en de werknemer maken vóór de zomervakantie afspraken over het tijdstip waarop het compensatieverlof wordt opgenomen. Als zij geen overeenstemming bereiken over het tijdstip van opnemen van het compensatieverlof, beslist de werkgever.
8. Op grond van de regeling spaarverlof kan het compensatieverlof later dan in het desbetreffende schooljaar worden opgenomen.
9. Indien een werknemer geen gebruik maakt van het recht genoemd in het zevende lid, heeft de werknemer het recht jaarlijks maximaal 131 uren boven de algemene arbeidsduur te werken, tenzij het dienstbelang zich hiertegen verzet en/of dit recht leidt tot verdringing van werkgelegenheid. Deze meer gewerkte uren worden gecompenseerd in salaris.
10. Het bepaalde in dit artikel wordt bij deeltijders naar rato van de werktijdfactor toegepast, met uitzondering van de percentages genoemd in het derde lid.
11. Het bepaalde in het tweede, derde en zesde lid is niet van toepassing op onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandeltaken.

2.2 Instellingen met een gelijk aantal lesuren in alle leerjaren

1. De algemene arbeidsduur van de werknemer die is benoemd of aangesteld in een voltijd normbetrekking bedraagt 1659 uur op jaarbasis, uitgedrukt in een werktijdfactor 1.
2. Voor een instelling die met instemming van de P(G)MR heeft gekozen voor een rooster van 940 lesuren per leerjaar geldt op jaarbasis maximaal 940 lesuren of lesgebonden en/of behandeltaken bij een voltijdbetrekking.
3. Het onderwijsgevend personeel en het onderwijs ondersteunend personeel met respectievelijk 940 lesuren of lesgebonden en/of behandeltaken heeft recht op zo veel mogelijk aangesloten verlof van 10 lesuren of 10 lesgebonden en/of behandeluren.
4. Binnen de jaartaak van de werknemer wordt, op basis van de normjaartaak van 1659 uur, 10 procent aangemerkt als uren ten behoeve van deskundigheidsbevordering, waarover de werknemer zelf invulling geeft aan zijn professionaliteit en in het kader van functioneringsgesprekken achteraf verantwoording aflegt. Binnen de genoemde 10 procent voor deskundigheidsbevordering wordt in overleg tussen de werkgever en de werknemer maximaal 50 procent van deze tijd ingezet voor persoonlijke scholing en ontwikkeling.
5. De werkgever stelt met instemming van de PGMR de kaders van het taakbeleid vast. De werkgever stelt met instemming van de PMR, als uitvoering van het taakbeleid, alle schooltaken inclusief het voor- en nawerk en de normering van deze taken in uren vast.

6. De werkgever maakt jaarlijks vóór de zomervakantie met de individuele werknemer schriftelijk afspraken over het aantal lesuren of lesgebonden en/of behandeltaken, de gedeeltelijke invulling van de deskundigheidsbevordering conform het vierde lid, individuele scholingsuren en het aantal taken dat op grond van het vijfde lid is vastgesteld. De werkgever maakt met het onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandeltaken schriftelijke afspraken over de te vervullen taken en de individuele scholingsuren, een en ander met inachtneming van het vijfde lid.
7. Het bepaalde in dit artikel wordt bij deeltijders naar rato van de werktijdfactor toegepast, met uitzondering van de percentages genoemd in het vierde lid.
8. Indien de werkgever besluit met instemming van de P(G)MR een hoger aantal lesuren dan 940 uur in alle leerjaren te hanteren, wordt het verlof van 10 lesuren of lesgebonden en/of behandeltaken dienovereenkomstig aangepast, uitgaande van het maximum van 930 lesuren per jaar bij een voltijdbetrekking. Het bepaalde in het tweede lid wordt overeenkomstig toegepast.
9. Het bepaalde in het tweede, derde, vierde en achtste lid is niet van toepassing op onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandeltaken.

2.3 Algemene arbeidsduur en betrekkingssomvang

1. De werknemer wordt benoemd of aangesteld in een normbetrekking of een deel daarvan.
2. Het dienstverband kan tijdelijk worden uitgebreid in het geval de werknemer aanvullend op het dienstverband belast wordt met werkzaamheden als bedoeld in de artikelen 3.4 en 4.4 met inachtneming van het navolgende lid.
3. De omvang van de betrekking(en) van de werknemer mag/mogen niet meer bedragen dan 120% van een normbetrekking op jaarbasis.
4. De omvang van de betrekking van de werknemer die een dienstverband voor onbepaalde tijd heeft, wordt niet tegen diens wil verminderd, tenzij sprake is van verval van rechtswege zoals bedoeld in artikel 3.6a en 4.6a.
'Genoemde handeling is een besluit gericht op vermindering van de omvang van de betrekking van de werknemer (anders dan bedoeld in artikel 3.6a en 4.6a) tegen diens wil en wordt aangemerkt als een besluit in de zin van artikel 3.8 sub 3 en 4.7 sub d.'

2.4 Voltijd- en deeltijdbetrekkingen

1. Voor de inzetbaarheid van deeltijders geldt een beschikbaarheidsregeling conform de volgende tabel, tenzij met de desbetreffende werknemer anders wordt overeengekomen.

Inzetbaarheid per week

Werktijdfactor	maximaal aantal dagdelen	maximaal aantal dagen
Tot en met 0,1	2	1
Tot en met 0,2	2	2
Tot en met 0,3	3	3
Tot en met 0,4	4	3
Tot en met 0,5	5	3
Tot en met 0,6	6	4
Tot en met 0,7	7	4
Tot en met 0,8	8	5
Tot en met 0,9	9	5
> 0,9	10	5

Voor de toepassing van het schema wordt de werktijdfactor rekenkundig afgerond op één cijfer achter de komma.

2. De werkgever spant zich in om de werknemer met een deeltijdbetrekking, indien de werknemer dit wenst, zoveel mogelijk aaneengesloten in te roosteren. Daarbij houdt de werkgever rekening met de door de werknemer aangegane verplichtingen, waaronder zowel verplichtingen bij een andere werkgever als verplichtingen in de privésfeer.
3. De werkgever stelt, na verkregen instemming van de P(G)MR, een werkreglement vast. Dit bevat in ieder geval een arbeids- en rusttijdenregeling. Daarin wordt ook bepaald of gekozen wordt voor een half uur dan wel tweemaal een kwartier pauze, wanneer op een dag meer dan vijf en een half uur gewerkt wordt.
4. De werknemer is niet verplicht op een voor hem niet reguliere werkdag terug te komen voor niet-lesgebonden taken, behalve als er sprake is van incidentele, onvoorziene werkzaamheden van onderwijskundige of school-organisatorische aard.
5. De dagen van de week waarop deeltijders hun werkzaamheden moeten vervullen worden, na overleg met de werknemer, eenmaal per jaar voorafgaand aan het schooljaar door de werkgever vastgesteld. Wijzigingen gedurende het jaar zijn mogelijk in overleg met de werknemer.

2.5 Aanpassing arbeidsduur

1. Voor zover passend in zijn formatiebeleid en daarbij rekening houdend met onderwijskundige en schoolorganisatorische belangen en met de individuele belangen van de individuele werknemer, biedt de werkgever de werknemer de mogelijkheid tot het vervullen van zijn functie in deeltijd.
2. In afwijking van het bepaalde in artikel 2, derde lid, Wet Aanpassing Arbeidsduur (Stb. 2000, 114), kan de werknemer met een dienstverband voor onbepaalde tijd de werkgever ten hoogste eenmaal per jaar verzoeken om aanpassing van de uit zijn benoeming of aanstelling voortvloeiende arbeidsduur.
3. De werkgever biedt vrijkomende vacatureruimte bij voorrang aan aan werknemers met een deeltijdbetrekking en een dienstverband voor onbepaalde tijd, tenzij voorrangsbepalingen zich hiertegen verzetten of de bevindingen van een beoordeling dit ongewenst doen zijn. Zie bijlage IE van deze CAO.

Taakbeleid

2.6 Taakbelasting, introductie en begeleiding en doelgroepenbeleid

1. In het taakbeleid wordt rekening gehouden met de belastbaarheid en ervaring van beginnende werknemers, senioren en minder-arbeidsgeschikten. Met de individuele werknemer die tot deze categorie wordt gerekend, worden hierover schriftelijk afspraken gemaakt.
2. De werkgever stelt, in overleg met de P(G)MR, ten behoeve van de introductie en begeleiding van beginnende werknemers een regeling vast.
3. In deze regeling wordt ten minste vastgelegd het doel van de begeleiding, de functionarissen die bij de begeleiding zijn betrokken, alsmede hun taken en bevoegdheden, tijd en middelen die vanuit de organisatie ter beschikking worden gesteld en de wijze waarop de resultaten van de begeleiding worden geëvalueerd.
4. De werkgever stelt, in overleg met de P(G)MR beleid vast met betrekking tot de wijze waarop vervangers in de school worden geïntroduceerd en begeleid.
5. De werkgever zorgt voor iedere werknemer voor een zo evenredig mogelijke spreiding van de werkzaamheden over het jaar.
6. De werkgever bevordert met zijn wervings-, selectie- en scholingsbeleid een zo evenwichtig mogelijke samenstelling van het personeelsbestand.
7. De werkgever zal daarbij bijzondere aandacht besteden aan de arbeidsmarktpositie en het loopbaanperspectief van bepaalde groepen (potentiële) werknemers, met name die van vrouwen, allochtonen en arbeidsgehandicapten.
8. In geval van ondervertegenwoordiging van de in het zevende lid genoemde categorieën in (bepaalde delen van) het personeelsbestand zal de werkgever, indien in voldoende mate wordt voldaan aan de functie-eisen zoals verwoord in de profielschets, voorrang geven aan een kandidaat uit deze categorieën.

4. Arbeidstijdenwet

Artikel 5:4

1. De werkgever organiseert de arbeid van een jeugdige werknemer zodanig dat, indien hij meer dan 4,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid tijdens de dienst wordt onderbroken door een pauze. De pauze bedraagt ten minste 30 minuten, die zondig kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.
2. De werkgever organiseert de arbeid van een werknemer van 18 jaar of ouder zodanig, dat indien hij:
 - a. meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten;
 - b. meer dan 10 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 45 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.
3. Bij collectieve regeling kan van het tweede lid worden afgeweken.
Daarbij wordt in acht genomen dat de werkgever de arbeid zodanig organiseert, dat indien de werknemer meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 15 minuten. Elk beding, waarbij op een andere wijze dan in dit lid is bepaald, wordt afgeweken van het tweede lid, is nietig.

5. Wet Medezeggenschap op Scholen

Artikel 12.

Instemmingsbevoegdheid personeelsdeel medezeggenschapsraad

1. Het bevoegd gezag behoeft de voorafgaande instemming van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door het personeel is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden:
 - f. vaststelling of wijziging van een arbeids- en rusttijdenregeling van het personeel;

Artikel 13.

Instemmingsbevoegdheid ouders/leerlingendeel medezeggenschapsraad bij een school als bedoeld in de WPO en de WEC, met uitzondering van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs

- h. vaststelling van de onderwijstijd;

Artikel 15.

Tenuitvoerlegging bepaalde besluiten

3. Een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in de artikelen 11, onderdeel p, en 13, onderdeel g, wordt niet genomen dan na raadpleging van de ouders.

6. Creatief gebruik van onderwijstijd

(bron: website www.onderwijsinspectie.nl)

9 april 2010

Er zijn steeds meer scholen die creatieve constructies bedenken rond de planning van onderwijstijd. Naar verwachting neemt deze trend eerder toe dan af. Wat zijn de belangrijkste uitgangspunten waar scholen aan moeten voldoen?

Uitgangspunten

- De minimale onderwijstijd moet worden gehaald. Dat wil zeggen dat de leerlingen in acht aaneengesloten schooljaren ten minste 7.520 uren onderwijs ontvangen. Het dient in dat kader voor ouders, leerlingen en inspectie volstrekt helder te zijn welke tijd door de school als onderwijstijd wordt aangemerkt en welke niet.
- De school dient de wettelijk verplichte zomervakantie te hanteren, zoals deze is vastgelegd in de Regeling spreiding zomervakantie van het betreffende (school)jaar. Dit betreft voor het basisonderwijs een periode van zes weken. Gedurende deze periode kan de school (het gebouw) wel open zijn, maar het onderwijs dient te worden geschorst. Met andere woorden: leerlingen zijn niet verplicht aan de in die periode aangeboden activiteiten mee te doen en deze activiteiten kunnen niet als onderwijstijd worden gerekend.
- Buiten de wettelijk verplichte zomervakantie staat het de school vrij om 'korte vakanties' naar eigen inzicht in te roosteren. Hierbij dient echter het wettelijk voorschrift in acht te worden genomen dat een schoolweek in principe niet minder dan vijf dagen omvat en dat maximaal zeven vierdaagse schoolweken mogen worden ingeroosterd. Hieraan dient ook voldaan te worden in constructies waar het onderwijsprogramma individueel, per leerling wordt vastgesteld en waarbij ouders individueel aangeven op welke dagen het kind aanwezig c.q. afwezig is.
- Ten slotte moet de planning/inrichting van de onderwijstijd zijn vastgesteld met instemming van de oudergeleding van de medezeggenschapsraad.

Achtergrond

Inspecteurs komen steeds vaker situaties tegen waarin scholen creatief omgaan met de planning van onderwijstijd. Scholen die 52 weken per jaar open zijn, gedurende vijf of zelfs zes dagen per week, een compleet dagarrangement bieden et cetera. Op het ministerie wordt nagedacht over manieren waarop scholen en partnerorganisaties hiervoor meer ruimte kunnen krijgen, door bijvoorbeeld het wegnemen van wettelijke beperkingen. Voorlopig is het echter nog niet zo ver en geldt nog de huidige wetgeving.

7. Lunchtijd als onderwijstijd

(bron: onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Documents+algemeen/2010/lunchtijd+als+onderwijstijd.pdf)

Aanleiding

Er zijn scholen die de tijd waarin leerlingen gedurende de middagpauze hun lunch gebruiken, willen aanmerken als onderwijstijd. Het gaat hierbij dus niet om de gehele middagpauze, maar om dat deel waarin gezamenlijk wordt gegeten en gedronken.

De inspectie heeft ernstige bedenkingen tegen het doen aanmerken van lunchtijd als onderwijstijd, zeker als vooral de praktische wens een continuooster in te willen voeren daarvoor de drijfveer is. De kernvraag behoort namelijk niet te zijn of een bepaalde activiteit als onderwijstijd kan worden aangemerkt, maar welke opdrachten voor het onderwijs de school voor zichzelf heeft geformuleerd en of de school voor het bereiken van de daarmee verband houdende leerdoelen is aangewezen op een onderwijsactiviteit in de vorm van gezamenlijk eten en drinken. Het doen aanmerken van de lunchtijd

als onderwijstijd gaat, zonder gelijktijdige uitbreiding van de totale onderwijstijd met de tijd die door de lunchtijd in beslag wordt genomen, immers ten koste van de onderwijstijd die overblijft voor de primaire opdracht van de school, te weten het geven van onderwijs in de verplichte leer- en vormingsgebieden met het accent op de leer- en vormingsgebieden die in de kerndoelen zijn uitgewerkt. Het wettelijk vastgelegde minimum aantal onderwijsuren is simpelweg een absolute ondergrens.

Niettemin heeft een aantal scholen documenten ontwikkeld waarin staat omschreven hoe tijdens het gezamenlijk eten, drinken en begeleid spelen gewerkt wordt aan kerndoelen op het gebied van sociale vaardigheden, zelfredzaamheid, zelfstandigheid etc. In de voorliggende werkinstructie beschrijven we de criteria die de inspectie hanteert bij het beoordelen van deze documenten vanuit de vraag: wanneer kunnen activiteiten die tijdens de lunch plaatsvinden als onderwijsactiviteiten worden beoordeeld, zodat ook de daarmee gemoeide tijd als onderwijstijd gerekend kan worden.

Voor alle duidelijkheid nog het volgende. Naast onderwijstijd wordt soms ook de term schooltijd gebruikt. Dit zijn twee begrippen die veel op elkaar lijken maar niet synoniem zijn. Schooltijd is de tijd die leerlingen verplicht op school aanwezig moeten zijn; onderwijstijd is dat deel van de schooltijd waarin het onderwijs wordt verzorgd, ofwel de uren waarin de leerlingen daadwerkelijk onderwijs krijgen aangeboden (dus les krijgen). Bij een continuurooster bijvoorbeeld, zijn leerlingen verplicht tijdens de middagpauze op school aanwezig te zijn. Deze middagpauze is daarmee echter nog geen onderwijstijd.

Criteria

Voor het beoordelen van de vraag of de lunchtijd gerekend kan worden als onderwijstijd heeft de Inspectie van het Onderwijs – in overleg met OCW – een aantal criteria opgesteld. Scholen die lunchtijd willen opvoeren als onderwijstijd dienen aan al deze criteria te voldoen.

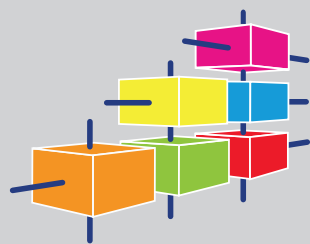
1. De pauzetijd tussen het einde van de lunchperiode en het begin van de volgende periode van onderwijs bedraagt ten minste een half uur.
Voor het welzijn van leerlingen is het van belang dat er voldoende pauzemomenten zijn binnen een schooldag. Een kind kan niet zonder onderbreking de hele dag leren.
Bij een continuurooster moet rekening worden gehouden met het recht op pauze. Voor jeugdige werknemers die 4,5 uren arbeid of meer per dienst verrichten, dient volgens de Arbeidstijdenwet de arbeid te worden onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten. Voor basisschoolleerlingen van 4 tot en met 12 jaar stelt de inspectie dat de pauze langer moet zijn: minimaal een half uur tussen het einde van de lunchperiode (als die gebruikt wordt voor onderwijsdoeleinden) en het begin van de volgende periode van onderwijs.
2. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd dienen aantoonbaar in relatie te staan met de wettelijke opdrachten voor het onderwijs of met de eigen opdrachten die de school zich stelt (WPO, art. 9).
De inhoud van de onderwijsactiviteiten die gedurende de lunchperiode worden uitgevoerd, komt voort uit de wettelijke opdrachten voor het onderwijs (art. 9) of uit de eigen opdrachten voor het onderwijs die de school zich stelt. Deze eigen opdrachten zijn gerelateerd aan de in de wet (art. 9) opgesomde leer- en vormingsgebieden (waaronder bevordering van sociale redzaamheid en van gezond gedrag) of aan het godsdienst- of levensbeschouwelijke vormingsonderwijs op een bijzondere school.
3. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd zijn uitgewerkt in een onderwijsprogramma en staan beschreven in het schoolplan van de school (WPO, art. 12, lid 2).
Deze onderwijsactiviteiten zijn in het vastgestelde schoolplan (als onderdeel van het onderwijskundig beleid) beschreven, dat wil zeggen dat voor de betreffende activiteiten in het schoolplan het volgende concreet en overzichtelijk beschreven staat:

- De leerinhouden, uitgewerkt in leerlijnen.
 - Deze leerlijnen zijn voorzien van eind- en tussendoelen;
 - Deze leerlijnen kennen een gestructureerde opbouw (lineair, concentrisch);

 - De weg waarlangs de gestelde doelen worden nagestreefd (didactische werkvormen, leeractiviteiten). Uit deze beschrijving blijkt dat onderwijsactiviteiten rondom het lunchen effectief en efficiënt bijdragen aan de beoogde leerdoelen. Omgekeerd mag het lunchen als zodanig de effectiviteit en efficiëntie van de onderwijsactiviteit niet belemmeren,

 - De hoeveelheid leertijd die nodig is voor het bereiken van de gestelde doelen.
 - Deze leertijd staat in goede verhouding tot de gestelde doelen.
 - Deze leertijd staat in goede verhouding tot de leertijd die nodig is om andere wettelijke opdrachten na te leven. (15 minuten 'lunchonderwijs' per dag kan neerkomen op 320 uur (=1/3 schooljaar) in de totale schoolloopbaan van een leerling).
 - De leertijd is afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingenpopulatie.
 - De leertijd, waar het eigen opdrachten betreft, gaat niet ten koste van de benodigde leertijd voor het bereiken van de wettelijke opdrachten.

 - De wijze waarop de vorderingen die de leerlingen maken worden beoordeeld en zichtbaar gemaakt. Dit houdt in dat in de groepsmappen van de leraren de vorderingen van de leerlingen op de tussendoelen en einddoelen die tijdens het beoogde deel van de lunch worden nagestreefd, overzichtelijk zijn geadmistreerd. Deze vorderingen zijn voorzien van analyses en conclusies ten behoeve van de afstemming van het onderwijs aan individuele of groepen leerlingen.
4. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch plaatsvinden zijn specifiek in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen.
De onderwijsactiviteiten die tijdens het beoogde deel van de lunchtijd plaatsvinden, zijn in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen op een wijze die overeenkomt met de wijze waarop de onderwijsactiviteiten op andere momenten zijn beschreven.
5. In de schoolgids is opgenomen de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut (WPO, Art. 13 lid 1 onder d). De oudergeleding van de medezeggenschapsraad heeft ingestemd met de onderwijstijdregeling van de school, waarbij de lunchtijd wordt aangemerkt als onderwijstijd (WMS, Art. 13 onder h) en met de vaststelling van de schoolgids (WMS, Art. 13 onder g). Voorafgaand aan het vaststellen van de inrichting van de onderwijstijd in de MR moeten de ouders worden geraadpleegd (WMS, Art. 15 lid 3).
In de WPO is onder artikel 13 vermeld dat in de schoolgids informatie is opgenomen over de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut. In de Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS) staat vermeld dat het bevoegd gezag van een school als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs de voorafgaande instemming behoeft van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door de ouders of de leerlingen is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden: (...) g. de vaststelling van de schoolgids en h. vaststelling van de onderwijstijd.
Op grond van artikel 15 lid 3 van de WMS kan een besluit over de vaststelling van de onderwijstijd niet worden genomen dan na raadpleging van de ouders. Dit geldt ook bij wijzigingen in de onderwijstijdregeling van de school.

Andere Tijden in onderwijs en opvang

Een samenwerking van VOS/ABB, MOgroep Kinderopvang,
PO-Raad, Het Kinderopvangfonds en BOinK

www.anderetijdeninonderwijsenopvang.nl • anderetijdeninonderwijsenopvang@xs4all.nl